

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Martini Chemnitii, Doctoris Theologi celeberrimi, Harmonia Quatuor Evangelistarum

Quam ab Eodem feliciter inchoatam ... D. Polycarpus Lyserus, et D.
Johannes Gerhardus, ... Is quidem continuavit, Hic perfecit ; Opus
Eruditionis Stupendæ, Orthodoxorum consensu approbatum, idemque tot
Eruditorum desideriis adhuc expetitur

Qui D. Johannis Gerhardi Continuationis Partes Tertiam, Quartam,
Quintam, Eamque postremam complectitur - Denuo nunc in Lucem prodit,
Cum jndicibus ...

**Gerhard, Johann
Chemnitz, Martin
Leyser, Polycarp**

Hamburgi, MDCCIII

VD18 90617819

Caput CXCI. Christus Coram Pilato De Seditone Et Regni Affectatione
Accusatus, Egregiam Edit Confessionem Ac Publicum Innocentiae
Testimonium A Praeside Reportat.

urn:nbn:de:gbv:45:1-17617

Hic (inquit) quatuor ponuntur à Propheta pro quarto, more linguae Hebraeae. Rabini interpretantur de Josepho vendito, sed ante venditionem non precesserunt in Israel alia scelera, ut venditio sit quartum scelus. Primum ergo peccatum fuit, quod vitulum pro Deo adoraverunt EXO. 32. secundum, quod Deum negaverunt, quando Jeroboam faciens vitulos similes dixit. Ecce Diitui Israel. 1. Reg. 12. tertium, quod Prophetas Dei universos odio veritatis occiderunt & eorum dicta contempserunt. 2. Paralip. 36. quartum, quod omnium maximum est, quod Christum Filium Dei vendiderunt & condemnarunt. Hic est illo iustus, de quo Amos loquitur, reliqui enim omnes etiam Moses & Propheta peccaverunt, ac proinde non sunt simpliciter & absolute iusti. Ne quis vero argentum illud, quo Israelitae Mesiam vendiderunt, magni aestimaret, subiungitur, & pauperem pro calceamentis, hoc est, argentum, quo iustum & pauperem illum vendituri sunt, tam exi-

guum erit, ut precio calceamentorum aestimari possit, Sed hæc videntur à simplicitate textus Prophetici longius recedere, quia etiam in præcedentibus tria & quatuor scelera conjunguntur ad peccatorum atrocitatem exprimentam, siquidem ex tribus & quatuor fiunt septem, qui est numerus perfectus. In genere igitur loquitur Propheta de contemtu pauperum, ac de exactationibus tenuiorum per usuras, fraudes, rapinas &c. postea in specie ad ignominiosam licitationem ac venditionem Christi id transferri potest. Quod si contingat etiam nos in mundo pro vilibus mancipiis ac rejectamentis haberi 1. Cor. 4. v. 13. solemur nos exemplo Christi, qui eandem omnino sortem expertus adhuc nobis occinit illud Joan. 16. v. 18. Si mundus vos odit, scitote, quia me prius odio habuit.

Peccavi! fateor, non desperabo, relinquam
 Iscariotb laqueum, cor tibi Chrifte dabo.

CAPUT CXCI.

CHRISTUS CORAM PILATO DE SEDITIONE ET REGNI
 AFFECTATIONE ACCUSATUS, EGREGIAM EDIT CONFESSIONEM
 AC PUBLICUM INNOCENTIÆ TESTIMONIUM A PRÆSIDE
 REPORTAT.

MATTH. 27. v. 11. MARC. 15. v. 2. LUC. 23. v. 2.
 JOHANN. 18. v. 28.

RATIO ORDINIS.

Post descriptionem interitus Judæ subjungunt Evangelistæ Historiam actorum coram Pilato, quæ narrationis series obsecratam Judæorum, præsertim Sacerdotum & Seniorum, rabiem manifestat. Judas dederat Christo publicum innocentiae testimonium, insuper etiam in Judæ exitio editum erat horribile exemplum iræ divinæ, quomodo scilicet injustam sanguinis innocui effusionem, vindicare velit, sed summi Sacerdotes hæc omnia susque deq; habentes nihilominus falsis criminibus Christum coram Pilato gravant ac totus populus furenter clamat. *Sit sanguis ejus super nos & liberos nostros.* Voluit autem Spiritus sanctus ea quæ cum Christo coram Pilato acta sunt, singulari diligentia ab Evangelistis describi, prævidit enim, quantis mendacis Judæi & gentiles illa essent conspurcaturi. De Judæis nemini illud mirum esse potest, cum non erubuerint conficta crimina coram Pilato Præside Christo intentare ac falsis testibus innocentiam ejus opprimere. Beda in c. 23. Lucæ meminit quorundam Scriptorum contra Christum compositorum, in quibus referatur, ipsum Magicæ artis apud Pilatum fuisse accusatum. Hac in parte gentiles noluerunt esse Judæis inferiores, siquidem Imperator Julianus apostata odio religionis Christianæ iussit conscribi quendam librum, cujus titulus: *Acta Pilati*, in quo horrenda scelera de Christo conficta continebantur. Hunc librum turpissimus apostata passim in Ro-

mano imperio vulgari, quin & pueris in schola ediscendum proponi curavit, ut Christi ac Christianæ religionis odium omnibus instillaret. Meminit horum Actorum Niceph. lib. 1. Histor. Eccl. c. 16. & ex temporis circumstantia falsitatem eorum arguit. *Acta illa (inquit) passionem & mortem Christi referunt in septimum Tiberii annum, quo tempore, ut ex Josepho constat, Pilatus nondum Judæ præfuit sed 12. Tiberii anno ei est præfectus.* Hoc ergo prævidens Spiritus sanctus per amanuenses suos sanctos Evangelistas diligenter annotari voluit, quàm diserrè Pilatus de Christi innocentia testificatus fuerit & hoc suum testimonium aliquoties repetiverit, ut vanissima illa Judæorum & gentilium mendacia, antequam essent nata, extinguerentur. Caterum post verba Judæorum, *Nobis non licet interficere quemquam,* Joannes immediatè subjicit, *pilatum introisse prætorium ac rogasse Christum, an sit Rex Judæorum,* quæ narratio cum superioribus durè admodum coheret. Quomodo enim Pilatus potuit quarere de obsectorum criminum veritate ante accusationem à Judæis institutam? Matthæus etiam ac Marcus statim post additionem Christi ad prætorium subjungunt examen Pilati, sed hanc lacunam narrationis Spiritus S. per Evangelistam Lucam divinâ providentia explevit, is enim capita accusationis coram Pilato contra Christum à Pontificibus institutæ recenset, inter quæ etiam illud est, quod Regem Judæorum sese fuerit professus, Hæc igitur capita ipsi examini sunt præponenda.

Harm. Tom. III, vel Gerbard. Cont. pars quarta.

CHRISTI CORAM PILATO DE SEDITIONE ET REGNI AFFECTATIONE ACCUSATIO, EGREGIA EJUSDEM CONFESSIO ET PUBLICUM INNOCENTIAE TESTIMONIUM A PILATO IPSI DATUM.

MATTH. 27.

- 11. Ο ἢ Ἰησὺς ἐστὶ ἐμπεσόντων ἡγεμῶν, λέγων, ὅτι ἐπρωτότησεν αὐτὸν ἡγεμῶν, λέγων, (ὅτι εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας, ὁ ἢ Ἰησὺς εἶπε αὐτῷ, (ὅτι λέγεις.
- 12. Καὶ ἐν κατηγορίαις αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων ἕθεν ἀπεκρίνατο.
- 13. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, ὅτι ἀκούεις πόσα σε καταμαρτυροῦσι;
- 14. Καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὡς ἐδεήθη, ὡς ἔθετο θυμῷ αὐτὸν ἡγεμῶνα λίαν.

- 11. Jesus autem stetit ante Praesidem & interrogavit eum, Praeses, dicens, Tu es Rex Judaeorum? dicit illi Jesus, Tu dicis.
- 12. Et cum accusaretur à Principibus Sacerdotum & Senioribus nihil respondit.
- 13. Tunc dicit illi Pilatus; Non audis; quam multa adversum te dicunt testimonia?
- 14. Et non respondit ei ad ullum verbum, ita ut miraretur Praeses vehementer.

MARC. 15.

- 2. Καὶ ἐπρωτότησεν αὐτὸν (Ἰησοῦν) ὁ Πιλάτος, (ὅτι εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας; ὁ ἢ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ, (ὅτι λέγεις.
- 3. Καὶ κατηγοροῦν αὐτὸς οἱ ἀρχιερεῖς πολλοὶ, αὐτὸς ἕθεν ἀπεκρίνατο.
- 4. Ο ἢ Πιλάτος πάλιν ἐπρωτότησεν αὐτὸν λέγων, ὅτι ἀποκρίθη ἕθεν; ἴδε πόσα σε καταμαρτυροῦσιν.
- 5. Ο ἢ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν ἕθεν ἀπεκρίθῃ, ὡς ἔθετο θυμῷ αὐτὸν πλάττον.

- 2. Et interrogavit eum Pilatus, Tu es ille Rex Judaeorum? At ille respondens, dixit illi, Tu dicis.
- 3. Et accusabant eum summi Sacerdotes de multis, ipse vero nihil respondebat.
- 4. Pilatus autem rursum interrogavit illum dicens, Non respondes quicquam? Ecce quam multa adversus te testantur?
- 5. Jesus autem deinde nihil respondit, adeo ut miraretur Praeses.

LUC. 32.

- 2. Ἐβόησαν τὴν κατηγορίαν αὐτῆς (Ἰησοῦ) λέγοντες, τὸν εὐροαῖον ἀλασφροντα τὸ ἐθνικὸν καὶ κωλύοντα Καίσαρος φόρους δίδοσθαι λέγοντα αὐτὸν Χριστὸν βασιλεῖα εἶναι.
- 3. Ο ἢ Πιλάτος ἐπρωτότησεν αὐτὸν λέγων, (ὅτι εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας, ὁ ἢ ἀποκριθεὶς αὐτῷ εἶπε, (ὅτι λέγεις.
- 4. Ο ἢ Πιλάτος εἶπε πῶς οὐκ ἀρχιερεῖς καὶ οὐκ ὄχλος; ἕθεν εὐρίσκει αἰτίαν τῷ ἀβερῶπι τῆσθα.

- 2. Ceperunt autem illum (Jesum) accusare dicentes, Hunc deprehendimus evertentem gentem ac vetantem tributa dare Caesari, dicentem se Christum Regem esse.
- 3. Pilatus autem interrogavit eum dicens, Tu es ille Rex Judaeorum? at is respondens ait illi, tu dicis.
- 4. Ait autem Pilatus ad Principes Sacerdotum & turbas, Nihil invenio noxae in hoc homine.

JOHANN. 18.

- 28. Καὶ αὐτοὶ (οἱ ἀρχιερεῖς καὶ πρεσβύτεροι) οὕτως εἰσήλθον εἰς τὸ πραιτωρίον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα Φάργωσι τὸ πάσχα.
- 29. Ἐξήλθεν ἔνθα ὁ Πιλάτος, πρὸς αὐτοὺς ἔξω καὶ εἶπε, τίνα κατηγορίαν φέρετε κατ' αὐτοῦ ἄνθρωπος τῆσθα.
- 30. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, εἰ μὴ λέγῃς κακοποιός, οὐκ ἂν σοὶ παρέδωκα ἄνθρωπον αὐτὸν.
- 31. εἶπεν ἔνθα αὐτῷ ὁ Πιλάτος, λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, ἐκ τῶν νόμων ὑμῶν κρίνατε αὐτόν, εἶπον ἔνθα αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, ἡμῖν οὐκ ἔστιν ἀποκτενεῖν ἕδνα.
- 32. ἵνα ὁ λόγος Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπε σημεῖναι πῶς θανάτω ἡμελλεν ἀποθνήσκειν.
- 33. εἰσήλθον ἔνθα εἰς τὸ πραιτωρίον πάλιν ὁ Πιλάτος καὶ ἐφώνησε τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας;
- 34. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἀφ' ἐαυτοῦ σὺ τὸτο λέγεις, ἢ ἄλλοι σὸν εἶπον περὶ ἐμοῦ;
- 35. ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος, μήτι ἐνωλεδάμην εἰμὶς τὸ ἐθνικὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκαν σε ἐμοί, ἢ ἐποίησας;
- 36. ἀπεκρίθη οἱ Ἰησοῦς, ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ κόσμου.

- 28. Et ipsi (Summi Sacerdotes & Seniores) non introierunt in pratorium, ne contaminarentur, sed ut ederent pascha.
- 29. Exiit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit, quam accusationem affertis adversus hominem hunc?
- 30. Responderunt & dixerunt ei, Si non esset hic nocens, haudquaquam tibi tradidissemus eum.
- 31. Dicit ergo eis Pilatus, Accipite eum vos, & secundum legem vestram judicate eum. Dixerunt ergo ei Judaei, Nobis non licet interficere quenquam.
- 32. Ut sermo Jesu impleretur, quem dixit significans, quod morte esset moriturus.
- 33. Introivit ergo iterum in pratorium Pilatus, & vocavit Jesum & dicit ei, Tu es ille Rex Judaeorum?
- 34. Respondit ei Jesus, à semetipso tu hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me?
- 35. Respondit Pilatus, Num ego Judaeus sum? gens tua & Pontifices tradiderunt te mihi. Quid fecisti?
- 36. Respondit JESUS, Regnum meum non est ex hoc mundo.

κόσμος τῆς γῆς ἢ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ἄλλοι αὐτοὶ ἡ γυναικῶν, ἵνα μὴ ᾤσονται ὅτι Ἰουδαίους νῦν ἢ ἢ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἐστὶν ἐν τούτῳ.

37. Εἶπεν ἔν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, ὅτι βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς (ὁ λέγων, ὅτι βασιλεὺς εἰμι ἐγώ, ἐγὼ εἰς τὸ ζῆλον καὶ εἰς τὸ ἐλεῆναι εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρῶ τῇ ἀληθείᾳ, πᾶς ὁ ἀνὴρ ἐκ ἀληθείας ἀκούει μου τῷ Φωνῆς.

38. Λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, ἢ ἔστιν ἀλήθεια; καὶ τῷ εἰπόν, πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ λέγει αὐτοῖς, ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὗρισκω ἐν αὐτῷ.

mundo: si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utiq, decertarent, ne traderer Judeis, nunc autem regnum meum non est hinc.

37. Dixit itaq, ei Pilatus, ergo Rex es tu? Respondit Jesus, Tu dicis, quod Rex sum ego. Ego in hoc natus sum & ad hoc veni in mundum, ut testimonium feram veritati. Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam.

38. Dicit ei Pilatus, Quid est veritas? Et cum hoc dixisset, iterum prodiit ad Judeos, & dicit eis, ego nullam invenio in eo causam.

DE COAGMENTATIONE CIRCUMSTANTIARUM HUIUS HISTORIÆ.

Johannes solus refert, Pontifices à Pilato flagitare ausos fuisse, ut absque prævia causâ cognitione Christum morti adjudicet, hoc igitur iniquissimum postulatum Judæorum primo loco in Harmonia collocandum. Cum verò ipsorum postulatis Præfex obsequi nollet, accusant Christum seditiosis & affectati regni. Hanc accusationem prætermittit Johannes, uti etiam Matthæus & Marcus, sed Lucas ordine eam describit. Occasione hujus accusationis quærit Pilatus Jesum, an sit Rex Judæorum, ad quam Pilati quæstionem quid Christus responderit, breviter exponunt Evangelistæ tres priores, sed Johannes late illam responcionem, sive ut Paulus vocat 1. Tim. 6. v. 13. bonam confessionem expo-

nit, ut appareat, ipsum etiam hac in parte defectum reliquorum supplere voluisse. Quamvis enim primæ quæstioni Præfedis, Tunc es ille Rex Judæorum, tres priores Evangelistæ immediatè subjiciant Christi responsum: Tu dicis, tamen ex Johanne intelligitur, plura inter Christum ac Pilatum ultrò citroque fuisse dicta, antequam subjecerit Christus, tu dicis, quia Rex sum ego, unde rectè monet Augustinus lib. 3. de conf. Evangel. cap. 8. multa dicta & multa responsa invicem fuisse, unumquemque verò Evangelistam commemorasse, quod satis esse judicavit. Tandem subjungitur publicum innocentie testimonium Christo à Præfide datum, quod Lucas & Johannes describunt.

HARMONIA HUIUS HISTORIÆ.

καὶ αὐτοὶ (οἱ ἀρχιερεῖς καὶ πρεσβύτεροι) οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα Φάγωσι τὸ πάσχα. ἐξῆλθεν ἔν τῷ Πιλάτῳ πρὸς αὐτοὺς ἐξω καὶ εἶπε, τίνα κατηγορεῖτε Φέροντα καὶ ἀνδραπέτας; ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰ μὴ ἡμεῖς κακοποιοὶς, οὐκ ἂν σοὶ παρεδώκαμεν αὐτόν. εἶπεν ἔν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, λαβετε αὐτὸν ἡμεῖς, καὶ κατὰ τὸ νόμον ὑμῶν κρινάτε αὐτόν, εἶπεν ἔν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, ἡμῖν οὐκ ἐξέστιν δοκιῆσαι ἕδρα. ἵνα ὁ λόγος ἢ Ἰησοῦς πληρωθῆ, ὃν εἶπε σημερινῶν ποικιλανταῖς ἡμελλεν δοπιθησάμεν. ὁ ἢ Ἰησοῦς ἐστὶν ἐμπεσών τῷ ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς ἢ κατηγοροῦντες αὐτῷ λέγοντες, τῆτοι εὐεμεῖν διασπρεφονεῖ τῷ ἐν καὶ κωλύοντες. Καὶ οὐκ ἔστιν εὐεμεῖν λέγοντες αὐτῷ Χριστὸν βασιλέα εἶναι, εἰσῆλθεν ἔν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ὁ Πιλάτος ὁ ἡμεῖς καὶ ἐφώνησε τῷ Ἰησοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν λέγων, (καὶ εἶπεν αὐτῷ) σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῷ Ἰουδαίῳ; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἀφ' ἐαυτοῦ σὺ τῷ λέγεις, ἢ ἄλλοι σοὶ εἶπον πρὸς ἐμὲ; ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος, μή τι ἐγὼ Ἰουδαίος εἰμι; τὸ ἐν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρεδώκαυ σέ μοι, τί ἐποίησας; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἐστὶν ἐκ κόσμου τῆς γῆς, εἰ ἐκ κόσμου τῆς γῆς ἢ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ἄλλοι αὐτοὶ ἡ γυναικῶν, ἵνα μὴ ᾤσονται ὅτι Ἰουδαίους νῦν ἢ ἢ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἐστὶν ἐν τούτῳ, εἶπεν ἔν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, οὐκ ἐστὶν βασιλεὺς εἶ σύ; ὁ ἢ Ἰησοῦς δοκιμῆς (ἀπεκρίθη καὶ) εἶπεν (ἐφῆ) αὐτῷ, (ὁ λέγων ὅτι βασιλεὺς εἰμι ἐγώ, ἐγὼ εἰς τὸ ζῆλον καὶ εἰς τὸ ἐλεῆναι εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρῶ τῇ ἀληθείᾳ, πᾶς ὁ ἀνὴρ ἐκ ἀληθείας ἀκούει μου τῷ Φωνῆς, λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, πῶς ἐστὶν ἀλήθεια, καὶ τῷ εἰπόν, πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς οὐχίους (καὶ λέγει αὐτοῖς) ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὗρισκω ἐν τῷ αὐτῷ τῷ τῷ (ἐν αὐτῷ) καὶ κατη-

Et ipsi (Pontifices ac Seniores) non introierunt in pratorium, ne contaminarentur, sed ut ederent pascha. Exiit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit, Quam accusationem afferis adversus hominem hunc? Responderunt & dixerunt ei, Si non esset hic nocens, haudquaquam tibi tradidissimus eum. Dicit ergo eis Pilatus. Accipite eum vos, & secundum legem vestram judicate eum. Dixerunt ergo ei Judæi, vobis non licet interficere quenquam, ut sermo Jesu impleteretur, quem dixit significans, quâ morte esset moriturus. Jesus autem stetit ante Præsidem. Cæperunt autem illum accusare, dicentes, Hunc deprehendimus evertentem gentem ac verantem tributa dare Casari, dicentem se esse CHRISTUM, Regem. Introivit ergo iterum in pratorium Pilatus Præses & vocavit JESUM & interrogavit illum, dicens ei: Tu es ille Rex Judæorum? Respondet JESUS, à temetipso tu hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me? Respondit Pilatus, Num ego Judæus sum? Gens tua & Pontifices tradiderunt te mihi. Quid fecisti: Respondit JESUS, Regnum meum non est ex hoc mundo: si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utiq, decertarent, ne traderer Judeis. Nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaq, ei Pilatus, Ergo Rex es tu? Respondit JESUS & dixit ei, Tu dicis, quod Rex sum ego. Ego in hoc natus sum & ad hoc veni in mundum, ut testimonium feram veritati. Omnis, qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus, Quid est veritas? Et cum hoc dixisset, iterum prodiit ad Judeos & dixit ad summos Sacerdotes & ad turbas. Ego nullam causam ac nihil noxe invenio in hoc

2084

γόρην αὐτῶν οἱ ἀρχιερεῖς πολλὰ, καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, αὐτῶς ἰδὲν ἀπεκρίνατο, ὁ δὲ Πιλάτος τότε πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτὸν (καὶ λέγει) λέγων αὐτῷ, ὅτι δόξα ῥωμαίων; ὅτι ἀκούεις; ἰδὲν πῶς αὐτῶς ἀπεμαρτυροῦσιν; καὶ ὁ (Ἰησοῦς) ὁδὲν ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς δὲ ἐν ῥήματι, ὡς τῶν ἡμερῶν τῶν Πιλάτου λίαν.

homine. Et accusabant eum summi Sacerdotes de multa. Et cum accusaretur à Principibus Sacerdotum & à Senioribus, nihil respondit. Pilatus autem rursum interrogavit illum, dicens illi, Non respondes quicquam? Non audis, Ecce quam multa adversus te testificantur, Et JESUS deinde non respondit ei ad verbum ullum, adeo ut mirretur Prefes.

Exegesis hujus Historiæ.

Nomen Pilati Præfidis Romani vulgatum est in Christianismo, cum in ipso Symbolo Apostolico propter certitudinem Historiæ ponatur, ubi confitemur, nos credere in Christum *sub Pontio Pilato passum, crucifixum ac mortuum* hoc est, illo tempore, quo Pilatus Præfidis officium in Judæa administravit, ablato jam à Judæis regiminis sceptro. Diligenter igitur expendere convenit acta Christi coram Pilato, cum primis etiam hoc nomine, cum D. Apostolus 1. Tim. 6. vers. 13. nobis commendat *μαρτυρίαν καὶ καλὴν ὁμολογίαν*; quam Christum coram hoc Præfide edidit. Possunt verò acta coram Pilato in hac pericope descripta distribui in quatuor distinctos actus. Primus exponit impudentem Pontificum postulationem. Secundus injustam Christi accusationem. Tertius egregiam Christi de regno suo confessionem. Quartus innocentiam Christi testificationem.

Primò commemorat Johannes, quòd *ipsi*, hoc est, ut ex præcedentibus intelligitur, Pontifices, Scribæ, Seniores populi ac totum Synedrium, *non introierint in prætorium, ne contaminarentur, sed ut ederent Pascha*. Quidam existimant uno eodemque die Christum & Judæos manducasse agnum paschalem Luna scilicet decimâ quartâ juxta divinam constitutionem Exod. 12. v. 6. juxta hanc hypothesin, fuisset primus dies azymorum, quando Christus ad prætorium est abductus. Sed ostendimus suo loco Christum quidem Luna decimâ quartâ juxta divinam ordinationem manducasse agnum paschalem, Judæos verò postridiè Luna scilicet decimâ quintâ propter suas traditiones, ne duo Sabbatha magna conjungerentur. Juxta hanc hypothesin fuit *Parasceve festi*, ut loquuntur Evangelistæ, hoc est, dies proximè antecedens Pascha, quo præparanda erant ea, quæ ad Festi ritum necessaria; noluerunt igitur illo die Judæi introire prætorium, *ne contaminarentur, sed ut ederent Pascha*. Qui statuerunt, Judæos jamdum pridie agnum paschalem manducasse, per pascha hoc loco intelligunt panes azymos, quos per continuos dies septem manducabant & hoc ritu Pascha celebrabant Ex. 12. v. 15. Hoc sensu accipitur nomen Paschatis, quando Israelitæ dicuntur *septem diebus manducasse sive celebrasse Pascha*. Quidam intelligunt Pascha de hostiis paschalibus, quæ per septendium festi singulis diebus manè ac vesperi immolabantur Num. 28. vers. 19. à quibus offerendis & manducandis arcebantur Sacerdotes, nisi essent mundi Levit. 22. vers. 4. illas autem hostias paschales nomine Paschatos quandoque intelligi constat ex Deuter. 16. vers. 2. *immolabis phase Domino Deo tuo de ovibus & de bobus*. 2. Pa-

ral. 35. v. 8. hostiæ illæ paschales in plurali dicuntur *פסחא Paschata*. Sed descriptioni Evangelistarum & phrasi Scripturæ magis congruit, per Pascha hoc loco intelligere agnum paschalem, quæ significatio in Scripturis est frequentissima, Matth. 26. 27. v. 17. Marc. 14. vers. 12. Luc. 22. vers. 7. &c. Ideò ergo noluerunt Judæi introire prætorium, *ne contaminarentur*, sed ut circa vesperam illius diei agnum paschalem solenni ritu manducare possent. Num. 9. v. 11. prohibentur immundi manducare Pascha eodem tempore cum reliquis, videlicet die decimâ quartâ mensis primi, sed jubentur expectare diem decimam quartam secundi mensis, nimirum ut certis ritibus Leviticis sese prius mundarent & sanctificarent: quia verò variis modis Levitica immundities contrahebatur, ideò Johan. 11. v. 55. refertur, quòd Judæi consueverint Hierosolymam diebus aliquot ante Pascha ascendere, ut seipso sanctificarent. Sed cum lege divina nusquam dicatur ingressu prætorii immunditiam quandam Leviticam Paschatis celebrationi obstantem contrahi, ex eo manifestum est, non propter speciale aliquod Dei præceptum, sed propter humanas constitutiones Judæos veritos fuisse eo die prætorium ingredi. Videntur autem duplici de causa statuisse, ingressu prætorii immunditiam contrahi. Prætorium fuit locus judicii criminalis, fuit etiam domus Romani Præfidis, ut ostendimus superius. Quia igitur contactu mortui ac ingressu domus, in qua erat mortuus, immundities contrahebatur Levit. 21. v. 11. cap. 22. v. 4. Num. 5. v. 2. cap. 6. v. 6. &c. ex eo juxta traditiones suas collegerunt, immunditiam etiam contrahi ingressu illius domus, in qua judicia capitalia exercebantur & facinorosi ad mortem damnabantur. Vel quia expressè prohibitum, *ne alienigena & incircumcisus ex agno paschali comedat* Exod. 12. v. 43. 48. ex eo itidem collegerunt, etiam ingressu in domum gentilis incircumcisi contrahi immunditiam legitimam Paschatis celebrationem impediendam, sicut Actor. 10. v. 28 & cap. 11. v. 3. refertur *ἀθέμιον* fuisse iudicatum viro Judæo conjungi aut accedere ad alienigenam. Adde quòd in ædibus gentilium non cavebatur ab illis rebus, quæ lege Mosaicâ declarata erant immundæ, inde ipsas quoque ædes gentilium judicabant esse immundas. Quare cum in propinquo esset Paschatos festum, noluerunt scientes volentes contaminari, ne semetipsos à legitima festi celebratione prohiberent, quia integrum septiduum ad purgationem requirebatur Num. 6. v. 9. ideoque immundi demum die decimâ quartâ secundi mensis Pascha celebrabant. Appa-

Apparet ex hoc præpostero immunditiei contrahendæ metu, præpostera hypocritarum sanctitas, quod in traditionibus majorum observandis sedulo, sed in custodiendis præceptis divinis negligentes sint ac remissi. Humana traditio & constitutio erat, ingressu in domum gentilis incircumsi immunditiam contrahi, ideoque à tali ingressu cavendum esse. Præcepta divina sunt, non occidas non dicas falsum testimonium, non effundas sanguinem innocentem &c. Sed hi sanctuli præcepta illa divina securè negligunt falsos testes contra Christum, conducentes & sanguini ipsius inhiantes, interim in constitutionibus humanis observandis rigidi sunt ac strenui. Nimirum hoc est colare calicem & negligere camelum, sicut Christus illis objicit, Matth. 23 vers. 24. ac transgredi mandatum Dei propter traditiones humanas. Matth. 15. vers. 3. Omnia & sulta hypocritis, exclamat Augustinus tract. 114. in Johann. habitaculo videlicet contaminarentur alieno & non contaminarentur scelere proprio; Alienigenæ iudicis prætorio contaminari timebant & fratris innocentis sanguinem fundere non timebant? Vitant immunditiam, quam ex ingressu in aedes gentilis contrahi putant, nec exhorrent interiorum illam immunditiam, quam ex effusione sanguinis innoxii contrahebant; Mundos se fore somniant, modò prætorium non ingrediuntur, nec metuunt immunditiam, contra omne jus & æquum flagitantes, ut causa inaudita innocens morti adjudicaretur. Hanc hypocrisis hereditario quasi jure nostri Pontifices & ipsorum asseclæ ab his sanctulis acceperunt. Grande scelus apud ipsos habetur tempore quadragesimali carnes comedere, sed vino sese ingurgitare impunè licet. Conjugium personis Ecclesiasticis prohibent, concubinas accepta pecunia ipsis permittunt & publica lupanaria tolerant, unde flagitiosa vox Eccii, Hosii, Cajetani & Colsteri prodit, Satius esse Sacerdotem certum concubinas alere successivè, quam unam legitimam uxorem habere. Tales humanæ traditiones præceptis divinis præpositæ recenseri possent complures, fieri enim plerumque consuevit, ut humanæ traditiones sint opercula impietatis & securitatis; sicut Pontifices observatione humanæ constitutionis de non ingrediendo aedes gentilis, hoc locutegunt sanguinarium suum de Christo interficiendo consilium. Quis enim non judicasset Pontifices & Seniores esse sanctos, qui tantâ religione & reverentia constitutiones Patrum servant? quis non existimasset ipsos justissimam habere causam, contra Christum, ut potè legis divinæ & humanarum traditionum adversarium: Quomodo iudicari possunt peccare contra legem Dei, qui constitutiones majorum tantâ sollicitudine observant? ita adhuc hodie solent hypocritæ sanctionum humanarum observatione opinionem sanctitatis quærere & interiorum cordis impietatem veluti quodam velo obtegere. Quod si vel maxime privatas aedes gentilis incircumcisi intrare noluisse, tamen prætorium iustitiæ ac iudicii locum haudquaquam exhorre debuisse. Si enim iudicia civilia & criminalia exercere iustum est, utique etiam locum iudicii ingredi iustum ac piaculare esse nequit. Sed hoc est hypocritarum ingenium, ut de officio Magistratus ac potestatis sublimioribus minus honorificè sentire soleant, sicut etiam hypocritæ in

Papatu statum politicum deprimunt, obœdientiam debitam in civilibus ei denegant, ac Principibus autores sunt, ut relicto vitæ statu, in quem divinitus collocati sunt, in monasteria sese conferant. Sylvest 1. in Conc. Romano can. 16. prohibet, ne quisquam Clericorum propter causam suam intret in Curiam quia omnis Curia dicatur à cruore & sit immolatio simulacrorum.

Quomodo autem Præses Roman. hunc status sui contemptum tulit? Exiit ad eos foras & dixit, Quam accusationem offeris adversos hunc hominem? Potuisset jure suo uti & reculare omninò iudicium, nisi vellent domum iudicii ingredi, sed accommodat se ipsorum moribus, cedit eorum pertinaciæ ac foras ad eos progreditur. facile eos admisisset in prætorium, sed cum intelligeret religione illos prohiberi, quò minus ob instantem Palchatos festivitatem in prætorio ingrederentur, indulget superstitioni. Potuisset hanc recusationem ingressus interpretari contemptum sui, sed ex innata facilitate juri suo cedit, dissimulat & exit foras, non in plateam, in qua propter populi multitudinem tumultuose omnia fuissent acta, sed in lithostroton, quæ fuit porticus ante prætorium instar pontis ædificata è prætorio in arcem Antoniam ducens, ut apparebit inferius. Quærit deinde, quam accusationem afferant adversus hunc hominem? cum juris dispositio postulet, neminem mortis supplicio afficiendum, nisi de crimine capitali sit convictus. Chrylost. homil. 82. in Joh. Interrogat Pilatus absurdum ratus iudicium eos præsumere, supplicium sibi permitti. Conspiciuntur autem in Pilato tres insignes virtutes stellulæ quædam in ipso, licet Ethnico Præsidi, resurgentes, omnibus Magistratibus ad imitandum propositæ. Prima est *vigilantia*, erat adhuc summum manè, cum Jesus adduceretur ad prætorium, jamdum tamen præstò erat Pilatus causis populi audiendis paratus. Hæc virtus Magistratui in primis debet esse commendata, quo Seneca in lib. de clement. verissimè pronunciat, *Omnium somnos illius vigilantia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius industria, omnium vacationem illius occupatio.* Secunda est *humanitas* ac *æstioçopia*, non urget suum jus, suumque statum, sed humaniter tolerat mores refractariorum, sicut Mitio apud Comicum dicit, *Non necesse habeo omnia pro meo jure agere.* Exit ad Pontifices è Prætorio & cedit aliquantulum suo juri. Simile exemplum humanitatis ac civilitatis, quæ superstitioni, pertinaciæ & furori Judæorum cesserit, de ipso commemorat Josephus lib. 18. antiq. judaic. cap. 4. (in aliis editionibus, est cap. 5.) *Cum propter effigies Cesaris noctu urbi illatas tumultus fuisset excitatus ac Pilatus animadverteret Judæos humi procidentes exertos præbere jugulos ac citius mortem subire velle, quam effigies illas tolerare, cessit ipsorum voluntati ac statuas illas Hierosolymis Cesaream transferri iussit, quamvis armato exercitu ad hanc rem instructo omnes è medio è tollere potuisset, qui obœdientiam detrectarunt.* Hæc virtus itidem Magistratui curæ esse debet, quem nihil æque commendat subditis, quam comitas, humanitas & clementia. Insitum est humanis ingenis imperio insolenter uti, nec facile modus servatur in ea re, quæ supra modum, sed hunc fervorem comitatis & cle-

& clementiæ rore temperare convenit. Tertia est *justitia*; non cedit Pilatus auctoritati Pontificum, ut absque causæ cognitione Christum damnet, non damnat inauditum, sed reo alteram aurem reservat & capita accusationis articulatim proferri flagitat. Hujus virtutis Romani fuerunt studiosissimi, sicut Festus Præses dicit Act. 25. v. 16. *Non est Romanis consuetudo donare καὶ ἑσθὲν aliquem hominem ad interitum*, hoc est, in gratiam aliorum quendam damnare, priusquam is, qui accusatur, presentes habeat accusatores, locumque defendendi se ab intentato crimine accipiat. Valerius etiam Publicola legem tulit, ne quis in dicta causa condemnetur, inde Pilatus hoc loco exponi sibi postulat, ob quæ crimina Christum mortis supplicio adjudicari velint, forte non ignoravit odia & inimicitias, quibus ipsum hæcenus fuerant profecuti.

Pontifices satis superbè respondent. *Si non esset hic nocens, haudquaquam tibi tradidissimus eum.* κακοποιός proprie significat maleficum ac facinorosum, qui veluti habitum quendam mala faciendi induit, quo sensu Aristoteles hac voce utitur lib. 4. Ethicorum cap. 3. Petrus 1. Epist. 2. v. 9. usurpat de facinorosis poenæ capitali obnoxii, ad quorum vindictam Magistratui gladius est datus: illos Lucas cap. 23. v. 32. vocat κακέργας. Nonnus hoc loco reddidit, τελέτας ἄφατον κακόν, quinesarium facinus perpetravit. Alibi verò in genere usurpat, pro eo qui malum agit, licet non sit capitali supplicio dignus. Prov. 12. v. 4. 1. Petr. 2. v. 12. cap. 3. v. 16. sicut & verbum κακοποιῶν generale est Marc. 3. v. 4. Luc. 6. v. 9. 1. Pet. 3. v. 17. Joh. 3. v. 11. Syrus reddidit. *Si non esset hic עבד בישתא servus iniquitatis, neque tibi tradidissimus eum.* In genere dicunt, ipsum esse maleficum ac facinorosum, sed in specie nolunt exponere, ob quæ crimina morti ipsum adjudicari postulent; cupiunt sententiæ cognitionem sibi solis attribui, executionem verò supplicii ad Pilatum pertinere, cupiunt ipsum esse executorem sententiæ, non autem arbitrum causæ, ut loquitur Leo serm. 8. de pass. Hoc igitur volunt dicere, sedemus in cathedra Moysis, sumus summi Pontifices, qui divinitus datum non errandi privilegium, concessa insuper nobis est à Romanis Imperatoribus potestas judicandi de criminibus contra legem Mosaicam & religionem nostram commissis, tibi ergò haud convenit in nostras sententias inquirere, sed executionem supplicii dictare. Sumus longè prudentiores ac justiores, quam ut innocentem supplicio adjudicari expetamus, sumus proceres sancti populi, proinde non convenit tibi gentili rationem nostræ sententiæ reddere. Nos religiosissimi Pontifices, Scribæ in lege eruditissimi, Pharisæi sanctissimi, Seniores auctoritate conspicui, ac totum Synedrium iudices incorrupti ac probati, nos omnes unanimi suffragio re diligentissimè examinata deprehendimus, hunc promeritum esse capitale supplicium, sufficiat igitur tibi nostra auctoritas ac nostra sententia. Hoc profectò erat iniquissimum postulatam, declinare criminis probationem & nihilominus expetere supplicii executionem. Aliam omninò legem sibi divinitus datam noverant, de qua Nicodemus inquit Joan. 7. v. 51. *Nunquid lex nostra judicat hominem nisi prius audierit de ipso & cognoverit quid faciat?* Extat autem illa lex Deut. 17. v. 6. cap. 19. v. 15. &c. sed

obliti hujus legis postulant Christum nec accusatum, nec auditum, nec convictum, nec confessum, mortis supplicio adjudicari. Pilatus ex lumine naturali intelligit hoc iniquum esse, sed Pontifices qui gloriabantur se esse peculiarem Dei populum ac habere lumen gratiæ, eo impietatis progrediuntur, ut innoxium & inauditum ad mortem deposcant, qui enim in lumine gratiæ contra conscientiam peccant, gravioribus tenebris involvuntur, quam ipsi gentiles Naturæ lumen adhuc habentes. Ut autem Romani Pontifices gloriantur se esse successores Pontificatus Levitici (siquidem dicta, quæ de auctoritate & potestate Pontificis in Ver. Testam. loquuntur, ad sese transferunt, ut ex Bellarmino & reliquis Scriptoribus Pontificis constat) ita quoque heredes sunt hujus impudentiæ, iniquitatis & arrogantiam, quam in Judaicis Pontificibus hoc loco conspicimus. Arrogant enim sibi privilegium non errandi in suis decretis, sententias suas pro oraculis ἀπορροφῶνς haberi postulant, & in eorum veritatem juxta normam verbi cœlestis inquiri se verissimè vetant, ut patet non solum ex encomiis, quæ Canonista Pontifici Romano tribuunt, sed etiam ex cap. Si Papa distinct. 40. & ex viva praxi. Nec oscitanter prætereundum, quod Christus coram publico judicio præter suum meritum vocatur κακοποιός. *Non noverat peccatum.* 2. Cor. 5. v. 21. *non fecerat peccatum, nec inventus erat dolus in ore ejus.* Ebraicè, 53. v. 9. 1. Petr. 2. v. 22. non erat κακοποιός sed εὐεργετής, quia pertransiit Judæam & Samariam benefaciendo & sanando omnes oppressos à Diabolo. Act. 10. v. 38. *inò est illud omne bonum, quod fecit Pater cœlestis ante faciem Moysis transire Exod. 33. vers. 19. ac nihilominus hic audit maleficus & facinorosus.* Venerat in mundum ut destrueret & aboleret malum per peccatum in genus humanum introductum, & tamen vocatur malefactor, *Interrogentur*, inquit August. tract. 114. in Joh. *ac respondeant ab immundis spiritibus liberati, sanati languidi, leprosi mundati, surdi audientes, muti loquentes, cæci videntes, mortui resurgentes & quod omnia super at stulti sapientes, utrum sit malefactor Jesus? Sed ista dicebant, de quibus jam ipse per Prophetam prædixerat: Retribuebant mihi mala pro bonis* Psalm. 35. v. 12. Voluit autem Christus propter nos hoc conviciam sustinere. Nos omnes verè sumus κακοποιός, quia non est inter nos qui faciat bonum, non est usque ad unum Psalm. 14. v. 3. Rom. 3. v. 12. Christus nostra peccata sibi imponi passus est, factus est κακοποιός, recepit in se malum nostrum, ideo coram publico judicio hoc in loco κακοποιός vocatur. Quod si eandem pro benefactis à mundo referamus gratiam, solemur nos exemplo Christi, si enim Patres familias vocarunt Beelzebub, quanto magis domesticos ejus hoc honoris titulo appellabunt? Matth. 10. v. 25. Sic ergo Pontifices postulare audent, ut Christus absque prævia causæ cognitione à Pilato morti adjudicetur, ipsum enim sibi probè conscii erant innocentiam Christi & falsitatis testium, quos secum ad tribunal adduxerant.

Pilatus probè intelligens obliquè se his verbis pontificum perstringi, quod detrahat ipsorum auctoritati, prudentiam ac probitati, quando eos non judicat fide dignos, propter quos sine ulteriori inquisitione mortis supplicium in reum statuat, pari

pari reponens vicissim mordaci quodam disterio ipsos vellicat, *Er gibt ihnen wiederum einem heimlichen Stich/ der nicht bluet.* Dicit enim eis, *Accipite eum vos, & secundum legem vestram judicare eum.* Quidam hoc accipiunt permisso & concessio dictum hoc sensu: Si non deliquit contra leges Cæsareas, nec contra publicam honestatem, sed saltem contra vestras superstitiones, ipsimet eum judicate. Hanc interpretationem videtur confirmare verbum *reponens* quod generale est. Quamvis enim judicia capitalia Judæis essent adempta, ut absque concessione Romani Præsidis nullum potuerint ultimo supplicio afficere, tamen relicta illis erant judicia de minoribus delictis, quæ nondum erant capitalia, ac potestas inferendarum pœnarum ultimo supplicio minorum, sicut Claudius Cæs. in edicto quo *advocatus* concedit Judæis in Imperio Romano viventibus expressè testatur, *quod fuerint illis sua jura integra conservata per Præsides Romanos, quodque sub D. Augusti Principatu & temporibus sequentibus licitum illis fuerit suis legibus ac majorum suorum moribus vivere,* teste Joseph. lib. 18. antiq. cap. 5. Huic explicationi etiam favet Lyranus in cap. 18. Joh. *Sciendum,* inquit, *quod Romani aliqua minora judicia reliquerant Judæis, sed non poterant pro talibus inferre pœnam mortis, quia Romani retinuerant sibi causam sanguinis, ideo per hanc responsionem prohibebat Christo inferre mortem.* Sensus igitur foret. Si quid est ab hoc reo commissum quod ad tribunal Cæsareum non pertineat, si carnem suam gustavit, si Sabbathum violavit, si liberius contra Mosen vel templum locutus est, vosque in Concilio vestro eum propterea vel virgis cadendum, vel publica ignominia afficiendum statuistis, ipsimet juxta legem vestram illum judicate. Sed quia vox *καταπαύειν* propriè ultrapatur de malefico capitalis supplicii reo, & quia Christus vincus cum solenni pompa ad prætorium fuit ductus, ex eo facile intelligebat Pilatus, executionem ultimi supplicii ipsos flagitare. Quidam ergo existimant, potestatem fuisse Judæis hoc Pilati responso datam, ut capitis pœnam in Christum dictam executioni darent. Si est Pseudopropheta vel blasphemus interficiatur juxta legem vestram, mihi non vacat controversias de superstitionibus vestris audire ac decidere. Sed procul dubio hanc potestatem obviis manibus sanguinarii Pontifices acceptassent, si hisce Pilati verbis eam sibi datam esse intellexissent. Nec dubitari potest, quin fama de pietate, sanctitate, concionibus & miraculis Christi ad Pilati aures pervenerit, haudquaquam igitur studio justitiæ Romanis insito conveniret, potestatem vitæ & necis in ipsum permittere Pontificibus, quorum capitales inimicitias, invidiam & odia contra Christum probè noverat. Simplicius ergo ac textui convenientius est, hanc Pilati responsionem accipere ut prudentem quandam mordacitatem, quæ ipsorum injustitiam, arrogantiam & hypocrisis pungere voluerit. Audio vos expetere, ut in hunc reum inauditum mortis sententiam pronunciem, at nec legibus nec moribus Romanis hoc receptum est. Vos judicate eum secundum legem vestram; perpetuò gloriamini de vestris legibus, de vestro cultu, de vestro Deo, ac gentes reliquas tantopere averfamini, ut ne quidem prætorium metu contrahendæ immundiciæ volueritis ingredi, mirum igitur est, populum tam

Harm. Tom. III. vel Gerbard. Cont. pars quarta.

sanctum à Deo suo accepisse legem tam iniquam, ut absque prævia causæ cognitione capitale supplicium alicui irrogandum postulare ausit. Quod si talem habetis legem, ipsimet eum judicate, si sufficit vestra examinatio, sufficiat etiam vestra sententia; si me indignum judicatis, cui rationes vestræ sententiæ damnatoriæ exponatis, etiam vos indignos judico, quorum crudelitati ministrum me præbeam: si non debeo esse judex causæ, nolo etiam esse executor sententiæ. Judicate eum secundum vestram illam iniquissimam legem, sed tamen cavendum vobis erit, ne si ex odio & invidia immeritum occidatis, graves hoc nomine pœnas Cæsari Romano luatis. Apparet igitur ex hac irrisoria Pilati mordacitate, quomodo hypocrita suâ impietate illis, qui sunt extra Ecclesiam, dent occasionem, Deum & verbum ejus blasphemandi, sicut de Judæis dicitur Esaïæ 52. v. 2. Ezechiel. 36. v. 23. Rom. 2. v. 24. *nomen Dei per vos blasphematur inter gentes.* Id ipsum de Romanis Pontificibus & Clero Pontificio jurè dici posset. Editum est à Vegerio Episcopo Justinopolitano Consilium de emendanda Ecclesia, à quibusdam Cardinalibus ad id delectis, Paulo III. Pontifici datum, in quo inter cætera sic loquuntur: *Credat sanctitas vestra scientibus, quod infideles hanc præcipuè ob causam (propter pestiferos Curia Romanæ abusus) Christianam religionem derident, adeò ut per nos, per nos, inquit, nomen Dei blasphemetur inter gentes.* Sed redeamus ad Historiam.

Judæi, hoc est, proceres Judæorum, videlicet summi Sacerdotes & Seniores probè intelligunt acri & mordaci sermone Pilati sese pungi, autoritatem igitur Præsidis reveriti humiliter quam ante respondet, *Nobis non licet interficere quenquam.* Quidam hoc intelligunt respectu festi Paschalis esse dictum, quod propter sanctitatem festi non liceat illis hoc tempore effundere sanguinem, sicut de Herodè dicitur Actor. 12. v. 4. quod Petrum comprehensum servaverit in carcere ductus reverentiâ festi Paschatis ac volens eum post exactas ferias deinde populo producere. Chryostom. homil. 85. in Matth. *Non licet nobis eum interficere, scilicet propter festi vicinitatem.* August. tract. 114. in Joh. *An non interficiebant, quem interficiendum offerebant? sed intelligendum est eos dixisse, non licet sibi quenquam interficere propter diei festi sanctitatem, quam celebrare jam cœperant.* Gloss. ordin. h. l. *Nobis non licet interficere scil. festivo diebus, quia alio tempore licebat secundum legem.* Hæc sententia insignem Pontificum hypocritin demonstraret, quod Paschatis festum sanctè & legitime sese celebraturos sperant, cum tantis sceleribus sese prius contaminassent. Volunt leges & ritus externos tantâ religione observare, cum Dominum legis falsis accusationibus onerassent & morti adjudicassent. Quidam putant respectu suæ personæ sui que status hoc esse dictum eo scil. sensu. Nos sumus personæ Ecclesiasticæ, nobis non licet manus nostras sanguine contaminare, sed nostrum est sanguinem sacrificiorum Deo offerre. Ex quo itidem eluceret, præpostere horum hypocritarum religio; quasi verò non interficerent eum, quem interficiendum Pilato offerebant ac tam importunis clamoribus ad mortem deposcebant. Tales sunt Episcopi Papales, qui Magistratum Politicum ad effundendum innocentem

N

Con-

Confessorum Christi sanguinem instigant, interim ratione status ab effusione sanguinis se prohiberi prætendunt. Sed constat ex Vet. Testam. ante ablatum à populo Judaico sceptrum potestatem irrogandi poenas capitales penes Synedrium fuisse deuter. 17. v. 9. Quidam putant Pontifices his verbis non planè negasse licitum sibi esse maleficos occidere, sed tantum crucifigere. Id colligunt ex intentione Pontificum, nequidem vulgari quodam supplicii genere Christum è medio tolli volebant, sed ignominiosissimum & atrocissimum mortis genus, crucifixionem sc. ipsi irrogari. idem probare volunt ex sequentibus verbis Evangelistæ, in quibus dicit, hoc esse factum, ut sermo Jesu impleveretur, quem dixerat, significans, quâ morte esset moriturus, ostendit enim divina providentia factum esse, ut Christus Præsidi Romano traditus juxta ritus Romanorum fuerit crucifixus. Si enim Judæi habuissent jus gladii, vel si potestatem interficiendi Christum à Pilato sibi oblatam acceptassent, tunc eum lapidassent, utpote quem judicaverant blasphemum, juxta legem Lev. 24. 16. Quamvis verò has expositiones non omnino improbemus, tamen textui convenientissimum est, responsum Pontificum sic accipere, quòd absolute & simpliciter negent sibi jus gladii competere. Ostendimus enim superius, à Romanis, sub quorum potestatem redacti erant, ablatam ipsis fuisse potestatem exercendi judicia capitalia. Neque in præcedentibus verbis Pilatus ipsis concesserat gladii contra Christum stringendi usum, eam enim cupidissimè quæsitam ambabus manibus acceptassent, sed mordaci & acri dictorio iniquitatem postulati sui ipsis exprobraverat. Sic ergo denuò contra se ipsos testimonium dicunt, quòd Jesus Nazareus, cujus sanguinem tantoperè sitiunt, sit promissus ac diu expectatus Messias, quippe qui in mundum venerit ablato jam à tribu Juda sceptro & redactis sub alienam potestatem Judæis Genes. 49. v. 10. Volunt etiam hac submissione corrigere, quod paulò ante peccaverant, postulantes absque cognitione causæ Christum mortis supplicio addici: quia enim hoc iniquo postulato Præsidem videbant offensum, ideò hypocritica quadam reverentia & Romanæ majestatis confessione effusam Præsidis gratiam iterum colligere parant, ut in accusatione contra Christum intentata ipsum habeant faventiorum. Evangelista remittit nos ad consilium divinum, addit enim hoc esse factum, ut sermo Jesu impleveretur, quem dixerat significans quâ morte esset moriturus. Qui statuunt, Pilatum in præcedentibus verbis concessisse Judæis potestatem interficiendi Christum, illi hanc proferunt connexionem, divina providentia fuisse factum, ut Judæi concessa sibi à Præside potestate uti nollent, impletum enim hac ratione Christi de crucifixione sua vaticinium, quod supplicii genus non apud Judæos, sed duntaxat apud Romanos usitatum fuit. Quia verò ostendimus superius, verba Pilati sonare magis mordacem irrisionem, quàm honestam quandam & gratiosam concessionem, ideò alia quærenda est connexio. Quando Pontifices dicunt sibi non licere, quænam interficere, exponunt causam, quare Christum duxerint ad Pilatum, nimirum eam, quia adempta ipsis fuerint judicia capitalia, ut non poterint absque concessione Romani Præsidis sen-

tentiam mortis contra Christum prolatam executioni dare, & quia ignominiosissimo supplicii genere, videlicet crucifixione apud Romanos in usu posita, Christum è medio tolli expetebant. Evangelista igitur hisce verbis animos nostros elevat ad considerationem divini consilii & prædictionum Christi de mortis suæ genere. Tales verò prædictiones occurrunt duplices, quædam enim eò spectant, quòd Christus non à Judæis sit interficiendus, sed gentibus tradendus ut occidatur. Matth. 20. v. 18. Marc. 10. v. 33. *Principes Sacerdotum & Seniores tradent filium hominis gentibus ad illudendum, &c. Lucæ. 18. vers. 31. Filius hominis tradetur gentibus, & illudetur & flagellabitur &c.* quadam ipsum supplicii genus crucifixionem scilicet determinant. Matth. 20. vers. 19. *Tradent eum gentibus ad crucifigendum. cap. 26 vers. 2. Filius hominis tradetur, ut crucifigatur.* Johan. 3. vers. 14. *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto: ita exaltari oportet Filium hominis.* Johan. 12. vers. 32. *Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum.* Ad utrumque prædictionum genus Evangelista nos his verbis remittit, maximè verò ad posteriores, quia vocabulum *πρός* qualitatem mortis propriè respicit, quamvis Augustinus tract. 114. in Johan. existimet ad priores prædictiones potius respectum haberi: *Ista dicendo, inquit, significavit Dominus, quâ esset morte moriturus, non quòd hic mortem crucis vellet intelligi, sed quòd eum Judæi fuissent gentibus, hoc est, Romanis tradituri.* Quare autem crucis supplicium ad perficiendum redemptionis opus Christus elegerit, ejus rei causas exponemus inferius:

Jesus autem stetit ante Præsidem, ait Evangelista. Stetit vinctus & ligatus, stetit reus coram tribunali Præsidis, ut nos coram Dei judicio stare possimus Luc. 21. v. 36. Eadem voce intrepidam animi constantiam in Christo exprimere voluit Evangelista. Stetit imperterritus heros ipso vultu innocentiam suam manifestans, ac singulari quadam gravitate Præsidem officii sui admonens, ut ex sequentibus intelligetur.

2. Pontifices igitur cum animadvertent primam viam non succedere, hoc est, Pilatum nolle indicta causa Christum condemnare, aliam rem aggrediuntur viam, proferunt enim accusationes suas contra Christum, quæ ad singularem invidiam apud Præsidem ipsi conciliandam instructæ erant. *Ceperunt eum accusare, dicentes: Hunc deprehendimus evertentem gentem ac vetantem tributa dare Cesarì, dicentem se esse Christum Regem, &c.* propriè est distorquere, sic collum *ἄσπετος* quando sinistro flexu pervertitur ac depravatur, *ἄσπετος* τὸ ἐβουλέω est pervertere, conturbare gentem, Apud Demosthen. pro cor. dicitur *ἄσπετος* ψωντὸ ἀληθές, qui obcurat & mendacis distorquet veritatem. Actor. 13. vers. 8. usurpatur pro aversione à fide, sicut & falsi doctores dicuntur loqui *διεστραμμένως* Actor. 20. vers. 30. *perversa & depravata.* Inde igitur quidam colligunt, primum caput accusationis esse de hæresi, quod Christus à veteri religione auditores suos avertat, & novis ac hæreticis doctrinis in fide illos conturbet. Quòd referri posset significatio vocis *ἄσπετος* Exod. 17. v. 6.

v.6. ubi iniqui iudices dicuntur *pervertere causam pauperis*, hoc est, falsâ sententiâ eam distorquere. Et *via impiorum dicuntur perverse* Judic. 5. v. 6. Proverb. 10. v. 10. hoc est, obliquæ & depravata, pari ratione falsi doctores pervertunt suos auditores, hoc est, falsâ doctrinâ eos inficiunt ac corrumpunt, ut oblii verâ pietatis ac veri cultus divini gradientur in viis pervertis, sicut Aaron dicitur *nudasse populum* Exod. 32. v. 25. hoc est, occasionem dedisse, ut populus vagaretur sine Deo, sine verbo Dei, sine obœdientia Deo debita. Syrus etiam eò alludit in sua versione: *Hunc invenimus errare facientem gentem nostram*. Hac igitur ratione, triplex foret accusationis caput, 1. quod Christus sit hæreticus & Pseudopropheta avertens populum à vera religione, 2. quod sit seditiosus, cum veteri tributa dare Cæsari. 3. quod sit adversarius Politici Magistratus, cum profiteatur se esse Regem: quo pacto accusaretur Christus, quod egisset contra jus divinum, naturale & civile. Contra divinum in eo, quod gentem averterit à vero cultu Dei. Contra naturale in eo, quod prohibuerit dare tributa Cæsari, cum tamen jus Naturæ doceat, pro defensione vicissim aliquid contribuendum esse. Contra humanum, in eo quod dixerit se esse Regem & molitus fuerit res novas contra Magistratum, qui dicitur *humana ordinatio, αἰθροπνὴν ἄλλοις* 1. Petr. 2. v. 13. Et convenit sanè odio & invidia Judæorum distinctis ac diversis accusationum capitibus Christum onerare, ut si in uno capite probando frist succumbant, in aliis speciem quandam suæ delationi concilient. Sed quia Pilatus, utpote Ethnicus, religionis Judaicæ ignarus ac negligens fuit, unde paulò post ad Christum de veritate differentem ex lupino religionis contentum dicit, *Quid est veritas?* ac quia membrum primum accusationis de aversione populi ipsi Pontifices paulò inferius sic exponunt *αὐτὸς αἰσείρει τὸν λαόν, conturbat populum docens per totam Judæam*, denique quia duo posteriora membra sine vinculo conjunguntur, *vetat tributa dare Cæsari dicens se esse Regem*, hoc est, cum se profiteatur Judæorum regem, eo ipso vetat Cæsari ordinario Magistratui tributa dare, idèò verisimilius est omnia accusationis membra ad unum caput *seditionis* pertinere, avertere gentem, vetare tributa dare Cæsari ac profiteri se esse Regem, hæc omnia ad seditionem spectant, unde Pilatus id unum à Christo quærit, *San sit ille Rex Judæorum?* ex quo intelligitur, quod accusationem Judæorum itidem sic acceperit, quod Christus Regem sese professus, hoc ipso gentem ab ordinario Magistratu, videlicet Cæsare Romano, averterit & tributa in signum subjectionis eidem amplius dari prohibuerit, siquidem Judæitalem expectabant Regem, qui ab aliena potestate Romanorum ipsos liberaret, ac in pristinam libertatem restitueret. Hæc significatio verbi *ἀναστρέφειν* in Scripturis non est insolens, quia Exodi 5. v. 4. Num. 32. v. 7. dicuntur populum *ἀναστρέφειν* qui ab obœdientia Magistratui debita eum avertunt & impius Rex Achab Eliæ tribuit 1. Reg. 18. v. 17. quod *ἀναστρέφει* conturbet ac pervertat Israhel seditionis suis concionibus, ubi in Hebræo est verbum *נָבַח* quod significat *ordinem ac dispositionem re & opere perturbare*, quia in seditione perturbatur ordo politicæ divinitus constitutus, & *ἐνθρονισθῆναι* alibi in Harm. Tom. III. vel Gerbard. Cont. pars quarta.

specie usurpatur, pro gentilibus prout à Judæis distinguuntur Matth. 4. v. 18. cap. 6. v. 32. &c. hoc autem loco usurpatur vel generaliter pro omnibus hominibus, quia quamvis Christus ut plurimum in Judæa & Galilæa docuerit, tamen fines gentium quandoque attingit, nec uspiam ex auditorum suorum cœtu gentiles discedere jussit, quæ generalis significatio vocabuli *ἐθνῶν* sæpius occurrit Matth. 25. v. 32. cap. 28. v. 19. vel specialiter pro populo Judaico, quia Pilatus repetens Judæorum accusationem differentie causâ paulò post addit *ἔθνος τῆς οὐραίας* gens tua, hoc est, Judaica *tradidit te mihi* & Syrus hoc loco illam determinationem addit. *Hunc invenimus errare facientem gentem nostram*, quæ significatio specialis itidem in Scripturis alicubi occurrit Lucæ 7. v. 5. Johann. 11. v. 48. 50. 51. 52. &c. Porro hanc accusationem publicæ præconis voce proclamare jusserunt, ut non solum ex vulgata consuetudine, sed etiam ex verbo *κράζειν* quo Syrus hoc loco utitur, intelligi potest, significat enim *κράζειν* divulgavit, pervulgavit, proclamavit, publicè predicando palam fecit Matth. 4. v. 1. ex quo intelligitur impudentia Pontificum, quod non fuerint veriti mendacia sua publicè coram auribus totius populi proferre. Per contemptum etiam dicunt *ἔθνον*, neque enim dignum judicant cujus nomen impurissimum sancto suo ore proferant. *Hunc invenimus*, inquit *ἐν ποσὶ* in forma perfecti, non odio vel malevolentia concitati ipsum accusamus, sed prævia exacta cognitione rem se hoc modo habere deprehendimus, *Invenimus eum pervertentem gentem & vetantem tributa dare* (vel dari, in Græco enim est *διδόναι*) *Cæsari, dicens se esse Christum Regem*, hoc est, promissum nostrum Messiam ac Regem. Quamvis enim dignitas Regia Messia nomini sit incusa, illud tamen specialiter expriment ad majorem invidiam apud Pilatum ipsi conciliandam, noverant enim gravissimi criminis loco haberi, si quis se citra autoritatem Romani Cæsaris profiteretur se esse Regem in populo Judaico, ideoque peculiariter Pilato in mandatis datum, ut diligenter in tales seditiosos Reges inquireret. Sed hæc omnia quorum Christum hoc loco accusant, erant impudentissima mendacia & quidem notorie falsa. Professus quidem erat se esse Messiam ac proinde etiam Regem, sed non talem, qualem ipsimet sibi fingebant, inde cum quæreretur ad tale regnum mundanum ac politicum Joh. 6. v. 15. profugit in montem; cum postularetur arbiter in causa dividendæ hæreditatis, recusaverat has partes Luc. 12. v. 14. Magistratui tributum non solum ipse pro sese solverat Matth. 17. v. 27. sed etiam publicè omnes docuerat, *danda esse Cæsari, quæ sunt Cæsaris* Matth. 22. v. 21. res ipsa quoque clamabat, Christum non affectare regnum aliquod terrenum, quia non colligebat opes rerum in imperiis gerendarum nervos, non conscribebat milites, non comparabat sibi arma, non dicebat discedendum esse ab obœdientia Romani Cæsaris; quinimo paulò antè disertis verbis professus erat se esse Regem, non mundanum, sed cœlestem, qui conspiciendus olim sit *sedens a dextris virtutis DEI, ac veniens in nubibus caeli* Lucæ 22. v. 69. Ipsa quoque doctrina Christi nec hæretica erat, nec seditiosa, provocavit enim

semper ad Mosen & Prophetas, docuit veram poenitentiam, veram pietatem & sincerum Dei cultum, ad legem non abolendam sed implendam sese misum esse docuit, territis & contritis gratuitam peccatorum remissionem annuntiavit, doctrinam suam divinis miraculis confirmavit, liberavit oppressos à Satana, peccatores convertit, ægros sanavit, adeoque benefaciendo omnibus Judæam pertransiit &c. hæc certè nec hæretici nec seditiosi sed pii Doctoris & benefactoris erant opera in luce omnium posita, ut mirum sit, Pontifices impudentem illam calumniam contra Christum proferre fuisse ausos. Sed propter hanc mendacem accusationem promeriti sunt, ut tota ipsorum gens hodie sit aversa, perversa & ferè everfa, ut sub gravissimis tributis ægrè tolerantur, ut vero Messia desituti alium frustra expectent. Quamvis verò hæc accusationis capita essent falsa & conficta, ita tamen comparata erant, ut speciem aliquam coram Pilato illis prætexere potuerint. Christus enim contra corruptelas Pharisæicas & pervulgatos errores acriter pugnabat, videri igitur poterat ipsum quædam nova proferre, quam novitatem esse hæreticam calumniabantur, quin & miro quodam favore mentes hominum sibi conciliaverat, unde aliquot millia hominum in cœtu auditorum suorum per desertum ipsum secuta secum habuerat, nec uno quodam in loco, sed per totam Galilæam ac Judæam docuerat, id quod seditionem spectare calumniabantur. Et quia ex Josepho lib. 20. antiquit. cap. 16. lib. 2. de bello Judaic. cap. 12. & Eusebio lib. 2. Histor. Eccles. cap. 11. &c. constat circa illa tempora complures seditiones in populo Judaico fuisse excitatas auctoribus, Juda Galilæo, Pseudopropheta Ægyptio, Thenda Galonite, Caphedone &c. inde colorare poterant suam accusationem, quod Christus ejusdem furfuris cum illis seditiosis esse videatur. Adde quod coram Concilio Ecclesiastico sese promissum Messiam esse publicè fuerat professus, quare cum talem expectarent Messiam, qui futurus esset Rex Politicus & terrenus, liberaturus populum Judaicum à potestate Romana, quam opinionem inter Judæos vulgatam Pilatus etiam præconceperat, inde magnam speciem habebat hæc accusatio, quod Christus sit homo seditiosus ac proinde è medio tollendus. Eandem adhuc hodie experitur sortem doctrina Christi, quod scilicet hæreseos & seditionis accusatur. Cum enim damnet impios & idololatricos cultus contra normam verbi cœlestis receptos, quos tamen mundus judicat Deo esse gratissimos, inde judicatur hæretica: cum removeat corruptelas in Ecclesiam introductas & ex agro Dominico zizania revellat, inde judicatur nova: cum in causa religionis ac fidei Deo plus quàm hominibus obtemperandum esse doceat, inde judicatur seditiosa. Id verò nontribuendum est Evangelicæ doctrinæ præconio, sed perverso hominum iudicio, Ipsa doctrina Evangelii in se ac per se est pia, sana & recta, docet enim veram erga Deum pietatem & debitam erga Magistratum obædientiam, sed vitio hominum receptis corruptelis adhaerentium & mendacia veritati præponentium accidit, ut nova, hæretica & seditiosa videatur: id verò non sit nobis scandalo, quia perpetuo hanc sortem doctrinæ cœlestis in mundo est experta. Elias audire cogi-

tur ab Achabo Rege, tu es qui conturbas Israel? 1. Reg. 18. v. 17. de Jeremia dicunt Jerem. 38. v. 4. homo iste non querit pacem populo huic, sed malum. Paulus Apostolus confertur cum seditioso Ægyptio Actor. 21. v. 38. & coram Felice Præside accusatur, quòd sit homo pestilens, concitans seditiones per totum orbem Act. 24. v. 5. sed hæc est pessima ingratitude pro beneficiis divinis. Politica pax & tranquillitas datur præcipuè hoc fine, ut vera RELIGIO propagari possit, finis enim policiarum est collectio Ecclesiæ 1. Tim. 2. v. 4. iniquissimum igitur est, veros & sinceros Doctores vocari turbatores politicæ tranquillitatis & eversores Reipublicæ. Apparet etiam ex hac Pontificum accusatione, quòdnam sit ingenium hypocritarum & falsorum doctorum. Prospiciunt sibi de brachio seculari, confidunt de virtute seculari, quia desperant de adjutorio Dei, calumniis & mendaciis onerant doctrinam cœlestem & ejus confessores, & quibus criminibus ad utramque aulam sunt immerfi, ejus veros Doctores peragunt reos. Pontifices variis corruptelis legem divinam depravaverant & populum à vero cultu ad superstitiones & idololatriam averterant, interim sibi arrogant titulum Ecclesiæ & doctrinam Christi hæreticos accusant. Iidem jugi Romani erant impatientissimi ac falso libertatis divinitus concessæ prætextu docebant, Romano Cæsari non esse danda tributa, interim Christo mendaciter hoc obijciunt, ac si ipse prohibuisset Cæsari tributa dari. Avidè expectabant promissi Messiam adventum, de quo somniabant, quòd futurus sit Rex terrenus, nunc cum Christus se Messiam ac Regem esse profiteretur, hoc nomine seditionis apud Præsidentem Romanum illum accusant. Atqui debuissent Scripturas scrutari, utrum proprietates promissi Messiam in Jesum Nazarenum competerent, antequam seditionis & blasphemix ipsum propter hanc professionem damnarent. Sed tribuendum hoc ipsorum livori & invidia, quæ animos ita exaccaverat, ut Christum, quem nec opibus, nec potentia, nec regno florere videbant, rejicerent & Romanis ultionis servire, quam ipsum pro Rege recipere mallerent. Voluit autem Christus propter nos hanc accusationem, calumniam & contemptum sustinere. Primi Parentes per peccatum se à Deo & sancta illius lege averterant, quod malum in omnes ipsorum postereros propagatum, ut mentes & voluntates omnium hominum naturà sint à Deo aversæ. Christus autem patitur hoc loco se accusari, quod avertat populum à Deo, ut huic malo naturaliter in cordibus nostris hærenti medicinam afferat. Primi Parentes debitum obædientix tributum Deo denegaverant, ac nos ipsorum posterius censum fidelis subjectionis cœlesti Imperatori sapius denegamus; Christus hoc loco patitur se accusari, quod prohibuerit tributa dare Magistratui, ut ab illo inobædientix reatu nos liberet. Primi Parentes nostri falsos honores affectaverant volentes esse sicut Dei, nos quoque ipsorum posterius falsam libertatem ac dignitatem sapius nobis arrogavimus. Christus autem patitur hoc loco se accusari, quod Regiam dignitatem sibi falsò arrogaverit, ut pro nostra ambitione satisfaciatur.

3. Pilatus percepta Judæorum accusatione iterum redit in pratorium & vocato à se Jesu, dicit ei: Tu es

ille

ille Rex Judæorum? nunc es Messias & Rex ille, quem Judæi expectant, hanc enim emphasin articulus demonstrat. Ideo autem intus in pratorio, non autem extra ædes coram populo Christum examinatum, ut liberè & absq; omni tumultu de objectis criminibus respondere posset. At cum tria distincta fuerint accusationis membra, videlicet quod Christus averterit gentem, quod prohibuerit tributa dare Cæsari, & quod se Regem esse professus fuerit, cur prætermittis primis duobus objectis de tertio solum Pilatus ipsum examinat? Quidam respondent, quod crimen hæreseos propterea reliquerit intactum, quia ignarus fuerit religionis Judaicæ parum curans mutuas Pharisæorum, Sadducæorum, Essæorum, Scribarum &c. de lege concertationes & quia judicavit cognitionem hujus causæ ad forum politicum minimè pertinere. De tributo itidem ipsum siluisse, vel quia noverit hoc apertum esse mendacium ab invidis confictum, cum ante dies non ita multos Cæsari ea quæ sunt Cæsaris dare jussisset, vel quia noverit disputationem hanc inter Judæos esse tritam, quod Cæsari non sint tributa danda. Sed ostendimus superius, omnia accusationis membra ad hoc unum caput redire, an scilicet Christus professus fuerit se esse Regem & hac ratione seditionem concitare voluerit. Sic enim habent accusationis verba: *Hunc invenimus avertentem gentem & tributa Cæsari dare prohibentem dicentem se esse Christum Regem.* Hoc est, quia se proficitur Messiam & Regem, eo ipso avertit gentem ab obædientia. Magistratus & vetat tributa ei amplius dari. Pilatus igitur censens hanc accusationem non esse tantam parvi momenti præmittendam, cum vergat in præjudicium Imperatoris Romani, cujus ipse erat vicarius & ab eo in provinciam Præfatus missus, quærit ex Christo, an objectum crimen fateatur, *Tu ex ille Rex Judæorum?* Accusatores Christo objecerant, quod dixerit se esse Regem Judæorum, videtur igitur examen eodem modo fuisse formandum. Tunc dicis te esse Regem Judæorum? sed Pilatus vir acris judicii singulari procul dubio consilio quæstionem hoc modo format, *Tunc es ille Rex Judæorum?* potuisset enim Christus revera esse Rex Judæorum, si vel maxime nunquam sese talem esse professus fuisset; ac videbatur majestati Cæsaris derogare, non solum, si quis profiteretur se esse Regem Judæorum redacta Judæa à Romanis in provinciam formam, sed etiam si quis talis Rex esset. Nec tam de facto quam de jure Pilatus quærit, an Christo jure debeat dignitas & titulus Regis vel propter ortum ex stirpe regia, vel propter populi consensum &c. nam de facto regiam potestatem ipsum nunquam exercuisse Pilatus probè noverat. Potest etiam cogitari, quod demonstrativum & peculiaris catenam non auream sed ferream gestas, qui solus sine ullo comitatu aut satellitio stas, qui nihil regium præ te fers, tunc es Rex Judæorum? num eorum Rex es, quibus ligatus & vincetus huc adductus es, à quibus etiam ad mortem deposceris? Notum erat Pilato, Judæos summi desiderii expectare Regem, per quem à potestate Romanorum liberentur, cum ergo audiret hominem pauperem, contemptum & abjectum sibi

Harm. Tom. III. vel Gerhard. Cont. pars quarta.

hanc dignitatem arrogare fuisse ausum, procul dubio stoliditatem judicavit hanc de Regis titulo controversiam inter Christum & Pontifices Judæos, cum nihil quicquam in Christo conspicuum sit, quod magnifico huic nomini respondeat. Quidam existimant miracula & ingressum Christi regium in urbem Hierosolymitanam suspicionem movisse Pilato, quod hic ipse sit expectatus ille Judæorum Messias, qui occultè id agat, ut postquam animos populi sibi divinisset, regiam dignitatem & appellationem tunc demum sibi sumeret, alias namq; cum absurda sua accusatione Judæos à tribunali rejecisset. Origenes existimat, summum Pontificem dubitanter dixisse: *Si tu es Christus Filius Dei?* Pilatum verò pronuntiativè, *Tu es Rex Judæorum.* Sed res ipsa manifestè ostendit, utrobique esse quæstionem, non autem assertionem. Apparet autem ex hac Pilati quæstione sapientum hujus mundi ingenium, qui ex splendore & aspectu externo de Christi regno judicant, quem cum opinioni suæ non respondere animadvertunt, superbè illud contemnunt.

Respondet Christus Pilato: *Atemet ipso tu hoc dicis, an alii tibi de me id dixerunt?* q. d. Hoc prius ex te quæro, antequam respondeam, num ipse suspiceris me affectare regiam dignitatem & hoc nomine læsæ majestatis Cæsareæ tibi reus videar, an verò ex aliorum opinione quæras? Qui interrogat, quamvis dubitet, tamen videtur conjecturis quibusdam ductus propendere in illam partem, quam interrogando proponit, nimirum si ex seipso, hoc est, ex sua opinione, non autem ex aliorum relatione quærat. An num vel corrigiam calcei in me vides, quæ affectati regni terreni suspicionem præbeat? num quicquam in me animadvertis propter quod metuendum tibi sit ne ex throno Cæsareo Imperator à me dejiciatur? Quod si alii me hoc nomine accusarunt, ipsemet vides accusationem illam esse vanam & falsam. Admonet igitur Christus his verbis Pilatum sui officii, ac ostendit ipsum non procedere secundum ordinariam viam juris. Si ex te ipso fingis hoc crimen de affectato regno, non agis æquum judicem, quippe cujus officium est, non proprio cerebro capita accusationis confingere, sed de causis in judicium adductis, sententiam ferre. Sin alii me hoc nomine accusarunt, audiantur testes; frustra enim interrogatur reus, cum in judicio credi soleat, non reo, sed testibus. Miror, quod non æquius & prudentius tractes causam meam. Si ex te ipso nosti me esse Regem, cur interrogas, quod jam antè tibi cognitum. Si verò nondum nosti, cur interrogas, ac non audis potius testes? Quidam ex eo colligunt, quod Christus in pratorium fuerit abductus, antequam Pontifices capita accusationis proferrent, alias enim non qualivisset, an Pilatus hoc dicat ex seipso, an alii illud ipsi instillarint. Alii existimant, Christum per τὸς ἀλλοις hoc loco intelligere non accusatores præsentis, sed alios Judæos vel Romanos, q. d. cur hoc rogas cum nihil de regno meo ab aliis hactenus acceperis, antequam hi accusatores ex odio & invidia crimen illud mihi objicerent. Sed hæc collectio non est satis firma, Christus enim non tam hoc quærit, an Pilatus externa auditione illud perceperit, quam illud, an fidem habeat huic delationi, non quod hoc ignoraret, sed ut Pilatum officii sui admoneret & latentem animi sensum in lucem produceret. Statuimus igitur

N 3 tur

tur Christum extra prætorium adhuc stantem coram audivisse accusationis capita ac postea deum in prætorium ad examen à Pilato fuisse revocatum, hæc enim fuit consuetudo Romanis, ut accusatus *πρὸς ὄψωπον coram facie sive presentes haberet accusatores Act. 25. v. 16.* quam rei & accusatorum conjunctionem in iudiciis vocant *confirmationem*. Potest etiam hæc Christi *ἀπερώτησις* accipi velut *προερώτησις* & præparatio quædam ad securam solidam responsonem hoc sensu. Cùm de Rege Judæorum aliter loquantur & sentiant Scripturæ sacræ, & qui earum lucem atq; autoritatem sequuntur: aliter verò Pontifices mei accusatores & qui eorum corruptelas amplectuntur, ideò antequam ad quæsitum solidè & fundamentaliter respondeam, scire prius expeto, quo sensu quæras me esse Regem Judæorum? Scripturæ sacræ de Messia sic loquuntur, quod futurus quidem sit Rex Judæorum, sed non terrenus ac mundanus, verùm spiritualis ac cœlestis Rex, qui beneficia spiritualia & cœlestia distributurus & spiritualibus hostibus populum suum asserturus sit. Pontifices autem Scripturæ depravatores & ipsorum asseclæ de Messia sic loquuntur, quod futurus sit Rex terrenus ac mundanus, qui terrena beneficia, opes scilicet, honores ac dignitates Judæis distributurus & corporalem libertatem ab externis hostibus ipsis donaturus sit, expone igitur prius, quo sensu me esse Regem quæras & promittam ex me audies responsum. Hæc explicatio utilem præberet doctrinam, quod in disputationibus cùm adversariis cœlestis veritatis cauti esse debeamus, ne ambiguus terminis & captiosis quæstionibus ab ipsis involvamur. Sed prior interpretatio textui magis congruit, quia Christus dicitur *stetisse ante Præsidentem*, hoc est, heroica quadam gravitate officii sui ipsum admonuisse ac Pilatus hanc Christi *ἀπερώτησιν* iniquiùs tulisse animadvertitur. Docemur igitur Magistratum officii sui admonendum esse, si extra justitiæ tramites deflectere velit. Ministri Ecclesiæ plerunque sunt contemti coram mundo, unde agrè ferunt Procères & Dynastæ se ab illis admoneri, sicut & Pilatus hoc loco stomachabundus respondet: *Num ego Judæus sum? Gens tua & Pontifices tradiderunt te mihi, quid fecisti?* Nimirum hoc vult dicere, Cur ex me ipso rogarem, an sis Messias Rex Judæorum? quid ad me pertinent aniles vestræ nugæ & somnia de Rege liberatore venturo? nec Prophetas vestros legi, nec in Synagogis vestris audivi, quis vel qualis futurus sit ille Rex Judæorum, ego autoritate Cæsaris hic sedeo iudex; gens tua & quidem Primates illius gentis Pontifices ac Seniores te huc adduxerunt & de crimine affectati regni te accusarunt. Syrus habet. *Filii populi tui*, id est, populares tui ac *summi Sacerdotes tradiderunt te mihi*; non est quod me involvam vestris otiosis & odiosis concertationibus, per me & Cæsarem meum liceat vobis altercari de superstitionibus vestris, quamdiu liceret, nisi ad Romanum tribunal res esset delata. *Quid fecisti?* quâ in re illos læsisti, ut tanto per te tibi adversentur & capitis te accusent? Hactenus summo desiderio expectarunt suum Regem, nunc eo nomine te accusant summi & infimi, adeoque illi ipsi, quorum te Regem profiteris, planè grandi quodam crimine ipsos reddidisse te oportet offensos, ut Regem suum vinculis constringant, capitis accusent & supplicio affici postulent? Non in-

ficit Pilatus priori quæstioni; An Christus sit ille Rex Judæorum, sed per obliquam quæstionem, veritatis confessionem singulari quadam prudentia politica venatur. Rogat, quid fecerit aut commiserit, quare à populo suo ad mortem expetatur. Quod si Christus dixisset, sese nihil quicquam commisisse, propter quod à populo suo accusetur ac gravetur, promptum fuisset ex eo colligere, quod se quidem Regem, Judæos verò populum suum esse fateatur. Apparet igitur ex hoc iracundiore responso Pilatum agrè tulisse Christi admonitionem. Idem affectus naturaliter hæret in omnibus, præsertim illis, qui in potestate ac dignitate constituti sunt, nisi per Spiritum carnis indoctos corrigatur. Qui enim funguntur autoritate Magistratus, existimant unâ cum potestate ac dignitate sibi datam esse sapientiam, justitiam, æquitatem &c. ita, ut quicquid agunt & loquuntur, sit prudens, justum & rectum, inde est, quod valdè impatienter ferunt admoneri de suo officio, præsertim à ministris Ecclesiæ, quos habent pro contemtis & abjectis homunculis. Sed cum Ecclesia alligata sit verbo Dei, ut illud audiat, ei; obsequatur, alterutrum horum faciant impatientes illi Procères, aut negent se esse membra Ecclesiæ, aut reverenter suscipiant admonitiones ex verbo. Si vel maximè sciat Magistratus, quid sit æquum & justum, tamen admonendus est, ut illud opere exequatur, non enim sufficit scire, sed requiritur insuper etiam agere ac varia sunt obstacula, quæ in tramite justitiæ Magistratum obijciuntur. Si vel maximè agit, quod rectum & justum est, tamen admonendus erit, ut in cœpto justitiæ tramite constanter pergat &c.

Porrò potuisset Christus diverticula quarere, cum Pilatus non amplius directè interroget, an sit Rex Judæorum, sed quid commiserit, propter quod ipsum pro Rege agnoscere nolint, sed è medio ipsum tolli expetant: potuisset ipsorum odia, invidiam, obtreccationes, calumnias, &c. in medium afferre, sed directè ad propositam quæstionem de suo regno respondet, ac simul exponit conditiones sui regni, ut Pilatus intelligat, nullum Cæsareæ Majestati à se & regno suo imminere periculum. *Regnum meum*, inquit, *non est ex hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei usique decertarent ne traderer Judæis, nunc autem regnum meum non est hinc*, quasi dicat. Non est, quod Cæsari tuo à me quicquam metuas, regnum meum non est ex numero regnorum terrenorum, nec tale, qualia sunt hujus mundi regna. *ἐξ ἑσώμου ex mundo*, sive de mundo regnum suum esse negat, non autem *in mundo*, quemadmodum etiam pios, hoc est, subditos regni sui negat esse *ἐξ ἑσώμου* Joh. 15. v. 19. Quamvis enim regnum Christi sit in mundo, quia regnum gratiæ in histeris administratur & Ecclesia ex genere humano colligitur, tamen non est ex mundo vel de mundo, quia non habet proprietates regni terreni, nec administratur more hujus seculi. Potuisset illud ex Scripturis Prophetis late deducere, ac probare, sed quia Præses illas vel ignorabat, vel negligebat, ideò utitur argumento ex ratione ducto. Coram Pontificibus, Scribis & Senioribus probaverat idiplum ex vaticiniis Prophetis, quia Mosis & Prophetarum Scripta ipsis erant probè nota, quibus etiam debitam tribuebant autoritatem, sed apud virum Ethnicum hoc loco utitur ratione ex communiter accidentibus petita. Reges hujus seculi suos habent

habent satellites, ministros ac milites, quibus contra vim adversariam se & regnum suum tueantur. Quod si ipse quoque esset Rex mundanus ac politicus, instructus esset tali satellitio, collegissem exercitum, qui totis viribus pro me pugnaret, ne traderer à proditore Judæis vel à Judæis potestati seculari, vel à potestate seculari ad supplicium mortis, *ἢ ἄλλοις ὅτι οὐκ ἔσθ' ἄνθρωπος ἀλλὰ υἱὸς τοῦ Θεοῦ*, quæ captivatus ac Judæis traditus sum, potuisset talia argumenta adducere complura. Si regnum meum esset ex hoc mundo, colligerem divitias rerum gerendarum nervos, sectarum externum splendorem & magnificentiam, imperium politicum in subditos exercerem more hujus seculi, capitalia judicia exercerem, instructus essem Consiliariis autoritate ac prudentiâ conspicuis, foedera cum Dynastis inire, tributa à subditis exigerem, vestirem purpurâ ac bysso &c. Sed ex uno reliqua intelligenda relinquit, sicut solent Hebræi unâ specie nominatâ totum genus intelligere. Tacite innuit se habere ministros, videlicet sanctos Angelos, sed quorum non sit pro terreno ipsius regno decertare. Admonet igitur Christus his verbis Pilatum, ut veluti prudens & circumspectus vir qualitates regni terreni expendat, easdemque cum conditionibus suæ personæ conferat, ex qua collatione promptum sit colligere, quod regnum suum non sit mundanum ac terrenum, hoc enim *σοφία* statim subiungit dicens, *nunc autem regnum meum non est hinc, i.e. non est ex hoc mundo, est quidem hic sive in mundo, sed non est hinc sive de mundo.* Nondum autem exponit Christus affirmatè quale & unde sit regnum suum, sed sufficere iudicat, si negatè exponat, quale & unde non sit regnum suum, quia voluit crimen de affectato quodam regno terreno depellere & invidiam læsæ majestatis Cæsareæ à se amovere, postea verò etiam affirmatè exponit, quale sit suum regnum videlicet regnum veritatis in quo non distribuantur subditis bona terrena, sed spiritualia ac cœlestia. Cum enim Pilatus ex Natura relatorum inferret, quod Christus eo ipso fateatur se esse Regem, quia regnum aliquod sibi tribuat, quodque concedat se esse Regem, licet neget se esse terrenum Regem, hac occasione Christus conditiones & proprietates regni sui latius exponit. *Tu dicis, quia Rex sum, vel quod Rex sim, quam esse affirmatam assertionem diximus superius.* Glosa ordinaria ex Hilar. can. 32, in Matth. emphasin in eo quaerit, quod Christus hoc loco in præsentia ad Pilatum dicit, *ὁ λέγει* cum ad Caiapham in præterito dixisset, *ὁ θεός*. Sacerdoti, inquit, *quasi de præteritis respondit, quia lex omnis venturum Christum prædicaverit. Tu dixisti, quasi venturum Christum ex lege ipse dixisset. Huic legis ignaro dicitur, Tu dicis, quia per fidem præsentis confessionis salus gentium est.* Sed videtur hæc observatio à simplicitate literæ longius recedere, quia commutationes temporum apud Hebræos sunt frequentissimæ. *Ego in hoc natus sum & ad hoc veni in mundum, ut testimonium feram veritati. Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam.* *εἰς τὸ τοῦτο* ad hoc sive propter hoc. Syrus habet *מלך* propterea natus sum & in hunc mundum veni. Quamvis verò aliàs apud Hebræos idem sit nasci & in mundum venire, unde solent hac periphrasi homines exprimere, ut appellent eos *באים* venientes in mundum, sicut etiam hæc phrasid usurpatur Joh. 1. v. 9. ta-

men verisimile est in hac brevi confessione non fuisse à Christo usurpatam *ἐκβολήν*, ideo ut duo distincta hæc sunt accipienda. Quidam per *τὸ nasci* accipiunt æternam Filii ex Patre nativitatem, sed Augustinus rectius statuit accipiendum esse de incarnatione & temporali ex Maria virgine nativitate, exponitur enim finis incarnationis & adventus Filii dei in hunc mundum, non autem æternæ nativitatis ex Patre ante secula. Quamvis verò hac ratione *τὸ nasci* & *τὸ venire* in mundum re sint eadem, quia Christus venit in mundum non locum mutando, sed humanam Naturam assumendo & in ea apparendo, prius tamen propriè respicit *personam*, quæ incarnationem & nativitatem ex virgine facta est *σύνθετος* ut Athanasius Nazianzenus ac Damascenus loquuntur, posteriùs propriè respicit *officiū*, missionem scilicet Filii à Patre. Sic ergò subinnuit Christus, se ante suam temporalem nativitatem extitisse, ab æterno scilicet natum ex Patre, à quo etiam fuerit in mundum missus. Alibi verbis perspicuis & disertis hoc exponit, sed quia Pilatus utpote Ethnicus hujus sublimis mysterii non erat capax, ideo subindicare tantum illud hoc loco voluit. Ostendit etiam duplici nomine prædicationem veritatis sibi incumbere, quia ad hoc natus sit & quia ad hoc à Patre missus sit, esse igitur sibi naturale atque insitum, ut sit verax: esse etiam hoc proprium suum, munus à patre cœlesti sibi mandatum, ut veritati testimonium præbeat, ideo nec alienum quippiam sese prædicatione veritatis sibi arrogare, nec ullum subesse periculum, ne quis prædicationi suæ fidem adhibens fallatur. Aug. tract. 115. in Joh. *Cum Christus testimonium perhibeat veritati, profectò testimonium perhibet sibi, ejus quippe vox est: Ego sum veritas.* Et dixit in alio loco: *Ego testimonium perhibeo de me.* Quidam existimant, Christum his verbis voluisse occurrere cogitationibus Pilati de Platonica quadam *μετέψυχωσιν*, potuisset enim Pilatus cogitare Christum ex regno alterius mundi venisse atque in corpus detrusum esse, ut populum Judaicum delictis suis hoc promeritum conturbaret, sicut etiam postea quaerit, *unde es tu?* Joh. 19. v. 9. Sed hæc explicatio est nimis jejuna, quia Christus his verbis & regni sui conditionem & partes officii sui exponit, quod non sit Rex politicus aut terrenus, sed concionatorius, qui hoc fine in mundum venerit, ut *veritatem*, hoc est, veram religionem doceat & vera bonâ, videlicet spiritualia, cœlestia & æterna subditis regni sui distribuat. Nimis enim exile est, quod quidam putant Christum hoc sibi tantummodo velle, quod in hunc mundum ideo venerit, ut tam opere, quam sermone, quin etiam morte ipsa testimonium præbeat veritati cœlesti & in primis huic veritati, quod sit Rex divinitus constitutus, quodque regnum ejus non sit de hoc mundo. Imò verò Christi testimonio veritatis longè plura completitur, ut paulò post plenius demonstrabitur. *Omnis, qui est ex veritate, audit vocem meam.* Hoc deducitur ex superioribus. Si Christi officium est prædicare veritatem, ergo qui est ex veritate, audit ipsius vocem. Quidam propositionis hujus subjectum exponunt de absoluta quadam electione ad vitam æternam. Qui à Deo ordinati sunt ad vitam æternam. Act. 13. vers. 48. quibus datum est nosse mysteria regni cœlestis Marc. 4. versu undecimo, quibus divinitus revelatum est

Luc. 10. v. 21. qui dati mihi sunt à Patre cœlesti Joh. 6. v. 37. hoc est, qui absoluto quodam decreto sunt electi ad salutem, audiunt vocem meam. Sed ostendimus suo loco nec in his dictis, nec ullibi in Scriptura sacra doceri absolutam quandam electionem ac reprobationem. Quidam igitur sic exponunt. Qui sunt ex veritate scil. prima & essentiali, quæ est Deus, hoc est, qui sunt ex Deo nati, Joh. 1. v. 13. illi audiunt vocem meam. Hæc sententia congruit analogiæ fidei, ex eo enim intelligitur, aliquem esse ex Deo natum, si audiat Christi vocem, eique obsequatur. Lyranus, *Qui est ex veritate prima, non solum per creationem, sed etiam per imitationem & subjectionem, is audit vocem meam, corde sc. credendo & opere obediendo.* Cum hac explicatione conferri potest dictum Christi Johan. 8. vers. 47. *Qui ex Deo est, verba Dei audit, & cap. 7. v. 17. Si quis voluerit voluntatem Patris mei facere, cognoscat de doctrina, an ex Deo sit, an ego à meipso loquar.* Sed genuinus hujus pronuntiati sensus colligitur ex scopo & connexion. Christus proprietates sui regni exposuerat, quod sit regnum veritatis, seque Regem veritatis professus erat, quia verò amor & studium veritatis naturaliter homini inesse à gentilibus statuitur, ac proinde Pilatus Christo obvertere poterat, paucos prædicationi ejus fidem habere, plerosque ipsum rejicere, Sacerdotes & Seniores populi Israelitici proceres etiam capitis ipsum accusare, atque hoc esse signum, quod non prædicet veritatem sed mendacium, id eò Christus huic objectioni occurrere volens, subjungit: *Qui est ex veritate, audit vocem meam, ut intelligendum relinquat à contrario sensu, illos qui prædicationem & doctrinam suam repudiant, non esse ex veritate, quam antithesin superius expresserat Joh. 8. v. 47. propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Item, quia Christus proprietates regni sui exposuerat, id eò etiam proprietates subditorum suorum, qui ad regnum illud pertinent, subjungit. *Qui sunt ex veritate, hoc est, qui ducuntur studio veritatis, qui patiuntur se regi verbo veritatis, qui non aguntur à patre suo Diabolo mendacii patrono Joh. 8. v. 44. qui amant & quarunt non fallacia hujus mundi bona, voluptates, honores, divitias, sed vera bona cœlestia, qui esuriunt & sitiunt justitiam, Matth. 5. v. 6. illi audiunt vocem meam, recipiunt meam doctrinam, testimonium veritatis eidem præbent & fideliter eidem obsequuntur.* Hæc est pulcherrima illa descriptio regni Christi, quam D. Apostolus 1. Tim. 6. v. 13. merito vocat καλήν μαρτυρίαν ἢ ὁμολογίαν bonam testificationem & confessionem. Exprimitur enim tum negatè quale non sit regnum Christi, videlicet non terrenum, mundanum aut politicum; cum affirmatè, quale igitur sit, videl. regnum veritatis. Sed hæc brevis est latius declaranda. Quando regnum Christi negatur esse ex hoc mundo, eo ipso à regnis mundanis longissimo intervallo distinguitur. In quibusdam quidem regna hujus mundi & regnum Christi conveniunt, ut potè quod utriusq; autor & conservator est Deus, quod utrumq; à Diabolo oppugnatur, quod utrumq; finaliter respicit hominum utilitatem ac Dei gloriam, sed in pluribus capitibus longissime inter se differunt. Differunt namq; 1. modo administrationis. Mundana regna administrantur vi externa & gladio corporali Rom. 13. v. 5. sed regnum Christi administratur exterius per verbum & Sacramenta, interius

per efficacem Spiritus Sancti operationem. Illa habent gladios, bombardas, hastas &c. quibus contra hostes suos sese tumentur & plurimum quandoque damni hominibus infligunt: hoc verò habet verbum Dei, quod est gladius Spiritus Eph. 6. v. 17. quod omnia sanat Sap. 16. v. 12. Reges hujus mundi armis corporalibus cogunt subditos ad obædientiam: Christus in suo regno non utitur armis corporalibus 2. Cor. 10. v. 4. Reges hujus mundi ferunt leges politicas, sed Christus non est talis legislator. 2. Subjediis. Regna hujus mundi occupant arces, munitiones, urbes. Christus occupat corda hominum, in quibus habitat per fidem. Eph. 3. v. 17. Regna mundana imperant corporibus & bonis hominum, sed Christi regnum dominatur conscientis, regnum Dei intra vos est, inquit Christus Luc. 17. v. 21. 3. bonis, quæ in utroque regno distribuuntur. Regna hujus mundi conferunt pacem & incolumitatem externam, sed in Christi regno confertur pax interna conscientis, gratuita peccatorum remissio, justitia, inhabitatio Spiritus Sancti & vita æterna Rom. 14. v. 17. Mundana regna divitiis ac thesauris terrenis parandis student, sed Christi regnum fidem, dilectionem, patientiam &c. & omnium virtutum Christianarum incrementum unicè quarit. Mundana regna alios homines per externam potestatem sibi subjiciunt, servos illos constituunt, tributa ab illis exigunt: sed Christi regnum suos cives spirituales Reges ac Dominos constituit contra peccatum, Diabolum, carnem, mundum, mortem & infernum Apocal. 1. v. 6. Si Filius vos liberaverit, verè liberaveritis Johan. 8. v. 36. Principatus ejus super humerum ejus Esa. 9. v. 6. regna hujus seculi incumbunt humeris subditorum atque oneri illis sunt propter tributa & vestigalia: sed regnum Christi ipsius humeris incumbit, ut enim nos habere posset cives ac subditos regni sui, crucem in humeros suscepit &c. 4. Specie externa. Regna hujus mundi splendorem externum sectantur, sed Christi regnum habet abjectam & contemptam speciem coram mundo, non venit cum observatione, sed est intra nos Luc. 17. vers. 21. Regna hujus mundi externa felicitate vigent ac florent, sed Christi regnum sub cruce floret & crescit. 5. Præsidis. Reges mundani indigent pecuniâ & militibus ad regnorum suorum defensionem: sed Ecclesia defenditur à Deo, qui est custos Israel Psalm. 121. vers. 4. & murus igneus circa regnum suum Zach. 2. vers. 5. 6. amplitudine. Regna hujus mundi sunt particula, nullus unquam totum terrarum orbem suæ potestati subjecit, ut verè dici possit Rex Catholicus sive Universalis sed Christi regnum exporrigitur per totum mundum dominatur à mari usque ad mare & à flumine usque ad terminos orbis terrarum Psalm. 72. v. 8. Psal. 2. v. 8. &c. 7. duratione. Regna hujus mundi sunt οὐλογο ζῳβία, succedunt sibi invicem ac tandem pereunt omnia, sed regnum Christi est perpetuum ac æternum, Dan. 2. v. 44. cap. 7. v. 14. Luc. 1. v. 33. In his præcipue capitibus regnum Christi differt à regnis mundanis, ubi tamen notandum de regno gratiæ nos hoc loco agere. Quod enim attinet regnum potentis, juxta illud rectè dicitur Dominus cæli & terre, Rex Regum & Dominus dominantium 1. Tim. 6. v. 15. Ap. 19. v. 16. in illo stabilit & transfert regna hujus mundi Dan. 2. vers. 21. dejecit parentes de sede Luc. 1. v. 51. regni in virga ferrea & regni sui hostes tanquam

tanquam vas figuli confringit Psal. 2. v. 9. Apoc. 2. v. 21. cap. 19. v. 15. Secundum veritatem divinitatis, inquit Cyrillus in h. l. omnia sunt subiecta Christo, ut merito dicatur Rex omnis terræ Psal. 47. vers. 8. sed quantum ad humanitatem in primo adventu suo non venit ad dominandum temporaliter, sed magis ad serviendum & patiendum Matth. 20. vers. 8. postea verò in statu exaltationis etiam iuxta humanam naturam omnis potestas in cœle ac terra ipsi data est, Matth. 28. v. 18. atque omnia pedibus ejus subiecta Psal. 8. v. 8. Sed de hoc potentia regno, ac de exaltatione sua. Christus hoc loco non agit, sed de regno gratiæ ac de officio suo, propter quod in mundum venit, nimirum ut passione suâ liberet genus humanum ex regno Satanae, cui propter peccatum est subiectum, atque ut ex genere humano per verbum sibi colligat Ecclesiam, quæ est regnum gratiæ ac terrenis & mundanis regnis longissimè distinctum. Chryso. hom. 83. in Joh. Regnum suum dicit non esse hinc, non ut mundum providentiâ ac protectione suâ priveret, sed ut demonstraret illud nec humanum nec caducum esse. Rejicitur ergo his verbis somnium Judæorum, qui talem expectabant atque adhuc expectant Messiam, qui futurus sit Rex terrenus ac tale quoddam regnum inchoaturus sit, qualia sunt regna hujus seculi, ex quo colligitur, Pontificem Romanum falsò gloriari, quòd sit Christi Vicarius, cum regna mundana sibi subijcere studeat ac summam potestatem super omnes Reges ac Principes sibi arroget. Si regnum Christi non est de hoc mundo, etiam Papæ regnum non debet esse de hoc mundo, aut non poterit dici Vicarius Christi. Bernhardus lib. 3. de considerat. ad Eugen. col. 1021. Cum dicat Dominus ac Magister se non esse constitutum inter duos judicem, non debet servo an discipulo indignum videri, si non judicet universos. Ergo in criminibus, non in possessionibus potestas vestra, quoniam propter illa, non propter has accepisti claves regni cælorum. Quam tibi videtur major dignitas, dimittendi peccata, an prælia dividendi? nulla comparatio. Habet hæc infima & terrena potestas iudices suos, Reges & Principes, quid fines alienos invadis &c. Autor oneris Ecclesiæ cap. 20. §. 6. Dominus Jesus palam negavit regnum suum esse hujus mundi, quinimo ipse solus fugit in montem, cum cognovisset, quia populi venturi essent, ut facerent eum Regem. Quomodo ergo convenit, ut Christi locum tenens, mundanam ditionem non solum admittat, verum etiam ambiat, ut libidine, luxu, violentiâ, superbiâ, fastu, divitiis, rapacitate regnet, quem Christus docuit esse humilem & mitem. Quamvis verò nec Judaicum, nec Pontificium de regno Christi errorem disertis verbis approbemus, tamen sæpius contingit, ut in corde nostro cogitationes de regno terreno foveamus. Si colluctandum est cum paupertate, contentu, morbis, afflictionibus &c. nec sentimus itatim liberationem, cogitamus nos non pertinere ad Christi regnum, quid quæso hoc est aliud, quàm terrenum aliquod regnum Christo tribuere & corporalia beneficia in Christi regno potissimum querere? Si Christi regnum non est terrenum, utiq; terrena & corporalia bona non debemus in eo vel unice vel potissimum querere. Si Christi regnum non administratur more hujus seculi, ergo nec liberatio à paupertate, contentu, morbis, afflictionibus fit more hujus seculi, liberamur quidem in Christi regno à peccatis & peccatorum pœnis, non autem exter-

no sensu, sed verbo ac fide, relinquimur sub cruce, interim conservamur ad vitam æternam. Si regnum Christi non est de hoc mundo, ergo non judicemus de eo ex aspectu externo. Mundus contemnit & repudiat Christi regnum, quia caret externa magnificentia, sicut postea audiemus milites arundinem loco sceptri Christo dedisse & spineam coronam loco aureæ ipsi imposuisse, sed noverimus gloriam regni Christi esse internam, manifestandam olim in die judicii, in hoc autem seculo absconditam. Deniq; si regnum Christi est in mundo, non tamen de mundo vel ex mundo, ergo & nos, qui cupimus audire cives hujus regni, non simus de mundo Joh. 15. v. 19. non simus *ἐπί τῆς οἰκουμένης* Philip. 3. v. 19. nec quæramus ea, quæ sunt super terram Col. 3. v. 2. abstrahamus corda nostra à desideriis terrenorum de spiritualibus cœlestibus ac æternis bonis potissimum solliciti, quale enim est regnum Christi, tales etiam cives hujus regni esse convenit. Huic negativæ regni sui descriptioni *κατὰ ἀρῶν* facta subiungit Christus affirmativam ejusdem descriptionem *κατὰ θεῶν*. Ego in hoc natus sum & ad hoc veni in mundum, ut testimonium feram veritati, docet igitur regnum suum esse *regnum veritatis*, seque esse *Regem veritatis*. Appellatur autem regnum veritatis. 1. respectu illius regni, quod Diabolus habet in mundo, quod est regnum mendacii Joh. 8. v. 44. in eo grassantur, propagantur ac propugnantur mendacia, videlicet hæreses & peccata. Regnum Christi & regnum Diaboli sunt sibi invicem opposita, illud est regnum veritatis, hoc verò regnum mendacii. Seducit Diabolus cives regni sui mendacibus promissis, falsis bonis, fraudulentis persuasionibus &c. abstrahit eos à veritate cœlestis verbi ad mendacia superstitionum, hæresium, idololatriarum omnis generis, pellicit eos ad varia peccata, quæ contra Deum, qui est prima & essentialis veritas, committuntur, ideòq; recte mendacia dicuntur. Apoc. 22. v. 15. persuadet fictam & mendacem hypocriin &c. 2. respectu veræ cognitionis & veri cultus Dei, qui in hoc regno Christi discitur. Omnes homines Naturâ sunt mendaces Ps. 115. v. 12. quia ignorant veram Dei cognitionem & veros cultus ipsi placentes, sed in Christi regno discitur veritas, quia docetur & propagatur in eo puritas verbi, quod est cœlestis veritas divinitus revelata Job. 17. v. 17. unde doctrina Christi vocatur *verbum veritatis* Eph. 1. v. 13. Col. 1. v. 5. Jac. 1. v. 18. Si manseritis in sermone meo, cognoscetis veritatem, inquit Joh. 8. v. 32. 3. respectu bonorum, quæ in Christi regno fidelibus subditis distribuuntur. Omnia hujus mundi bona sunt caduca, evanida, ac transitoria, brevi momento transeunt & possessores suos destituunt, unde Christus opponit illis τὸ ἀληθινὸν *verum bonum* Luc. 16. v. 11. hæc bona spiritualia & cœlestia, quæ sunt vera, perpetua & propriè nostra bona, qualia sunt gratia Dei, remissio peccatorum, tranquillitas conscientiæ, justitia coram Deo consistens, donatio Spiritus S. & vita æterna, hæc vera & perpetua bona, nemini extra regnum Christi contingunt. Huc referri potest dictum Apostolicum Eph. 4. v. 21. *in Christo est veritas*, si accipiatur sensu eo, quod in solo Christo vera & æterna bona nobis contingant, sicut Joh. 1. v. 17. dicitur *gratia & veritas nobis facta per Christum Jesum*, reliqua verò omnia, quæ mundus judicat bona, sint umbra & somnium. 4. respectu subdito-

subditorum hujus regni, quia cives ejus sunt ex veritate, sunt nati ex Deo, qui est *ἀρχὴ ζωῆς*, non desiderant bona terrena, non ambiunt honores, dignitates & divitias, non sitiunt voluptates carnis, sed desiderant vera bona, cœlestia scilicet & æterna, liberati sunt ex regno Satanae, quod est regnum mendacii, reguntur à Spiritu S. qui est *Spiritus veritatis* Joh. 15, 26. non credunt mendaciis, sed adherent veritati in verbo patefactæ, audiunt & sequuntur vocem Christi, quæ sola est veritas hæc enim requiruntur in Christi regno, veritas, ut audiatur; fides, ut acceptetur, obœdientia, ut impleatur, constantia ut perseveretur. 5. respectu hypocrite, Hypocrite mentiuntur externam speciem pietatis, sed in Christo est veritas Eph. 4, 21. qui sunt in Christo, veræ & sinceræ pietati ex animo student, ducuntur enim S. de quo Sap. 1, 5. dicitur *Spiritus disciplinae effugiet fictum*, inde jubemur *ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ* veram & ἀνυπόκριτον caritatem sectari Eph. 4, 15. ac *facere veritatem*. 1. Joh. 1. v. 6. &c. Sed hoc studium veritatis, veræ scilicet agnitionis Dei ac veræ pietatis à maxima hominum parte negligitur, sicut Pilatus audiens Christum de veritate multa gloriari, subjungit. *Quid est veritas?* Quidam putant animo discendi cupido isthoc quæri, responsum autem Christi non fuisse à Pilato expectatum, cum redeundum ipsi fuerit ad Judæos. Indigebat tempore, inquit Theophyl. *ista questio, sed quod insinabat, id erat, ut furori Judæorum Jesus eriperetur, ideoq; non expectato responso statim ad illos egreditur.* Sed quia Pilatus, utpote gentilis, nullum habuit veritatis divinæ cognoscendæ desiderium, quia Christus discendi cupidus salutari informatione nunquam destituens h. l. silet, & quia non expectato Christi responso Pilatus statim è prætorio ad Judæos exiit, inde colligitur, hæc verba ex supino quodam contemtu ac fastidio veritatis proficisci. Hoc enim vult dicere Pilatus. Si de veritate religionis inter te & Judæos est concertatio, illa non judicatur à me tanti momenti, ut vestris altercationibus audiendis diem perdā. Nūc de veritate tanta certamina erant movenda? Nūc aliam prædicam veritatem, quam Scribæ & pharisæi inter Judæos vel nostri sacrificuli inter ethnicos? num tibi soli veritatis, cognitionem tribuis? in cultū divino quilibet populus suos sequitur ritus à majoribus acceptos, arrogantem igitur te esse oportet, quod tibi soli veritatem, quæ occulta est atque incerta, tribuis; stolidissimum quoque te oportet esse, quod ob rem vanam & frivolam tanto periculo te exponis. Vide quàm variæ imò contrariæ sententiæ in causa religionis obtineant, cur ergo ob rem dubiam & incertam tanto discrimini me subjicerem? Proponitur igitur in Pilato ingenium sapientum hujus seculi, qui in corde suo rident controversias de religione ac statuunt, eas non esse tanti momenti, ut propter eas fieri debeant animorum distractiones. Tria enim hominum genera quovis tempore inveniuntur, qui circa veritatis in religione studium planè inter se dissident. Christus cum discipulis suis pro veritate usque ad mortem pugnat, sicut hoc loco coram Pilato propter patrocinium veritatis accusatur seditionis & ad mortem deposcitur. Pontifices sunt manifesti hostes veritatis crudelissimo odio ac suppliciiis eam prosequentes. Pilatus neutri parti assensum præbet, sed medio loco consistens

utrosque de veritate invicem concertantes false irridet, non esse veritatem rem tanti momenti ratus propter quam tantis conatibus disceptetur. Nos verò primò catui nos aggregemus ac summo studio ex tabulis divinæ veritatis, hoc est, ex verbo divinitus revelato veritatem quæramus, eamque inventam & agnitam constanter tueamur, etiam si cum fortunarum ac vitæ periculo professio ejus conjuncta sit futura.

4. Pilatus intelligens ex dissidio religionis inimicitias inter Christum & Judæos esse ortas, iterum prodit ad Judæos educto secum Jesu, ut ex sequentibus intelligitur, & ad summos Sacerdotes atq; universam turbam: *ego nullam causam ac nihil noxæ invenio in hoc homine.* *αἰτία ἔστιν* sunt vocabula generalia, hic verò in specie usurpantur de crimine, quod possit esse causa mortis, quæ significatio etiam in profanis Scriptoribus usitata est. *αἰτίας* *μεγάλας* *ἐχθρῶν* dicitur, cui magna crimina obijciuntur. Plutarchus in Pericle *αἰτίας* *ἐργῶν* *ἔσπολεμα* *culpam* *belli* *στίνuit.* Hoc sensu usurpatur *αἰτία* Matt. 19. v. 3. Act. 10. v. 21. cap. 13. v. 28. &c. *αἰτίων* Luc. 23. v. 14. & 22. Act. 19. v. 40. potest autem commodè generalis significatio etiam hic habere locum. *Nullam invenio causam in hoc homine*, scilicet propter quam ultimo supplicio afficiendus sit. Syrus emphaticè vertit. *Ego ne unam quidem causam in eo invenio.* Diligens instituit examen, sed nihil invenio, propter quod mortis damnari queat; fatetur regnum suum non esse mundanum, ergo non potest poenâ perduellionis affici, nec seditionis & affectati regi accusari, non habet secum exercitum, arma, vel quicquam apparatus, ergo Casari ab eo nihil est metuendum. Sic ergo cum Christus omnium patrocinio destitutus fallis accusationibus oneraretur, ipse judex ejus patrocinium suscipit ac de intentatis criminibus publicè ipsum purgat. Quod si quandoq; contingat etiam nobis Christi membris falsa crimina obijci a patrocinio eorum destitui, quos nostri curam ac defensionem suscipere æquum erat, excitabit Deus causam nostram patronos & vindices tales, à quibus omnium minimè illud expectabatur. Probè verò notandum hoc innocentia testimonium à publica persona publicè Christo datum ac postea aliquoties repetitum, hæc enim duo in Historia passionis sapius ab Evangelistis inculcantur, quod Christus sponte ac voluntariè, non coactus vel invitatus, mortem adierit, & quod innocentia testimonium ab omni hominum genere retulerit. Sic falsi testes, Judas proditor, Pilatus Præses, Herodes Rex, Pilati uxor, Centurio Ethnicus, imò omnes creaturæ testimonium innocentia ipsi præbent, ut certissimus, passionem illam esse sacrificium spontaneum, non pro suis, sed pro nostris peccatis Patri cœlesti à Christo oblatum *talem enim decebat nos habere Pontificem qui esset sanctus innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, cui non erat opus pro suis peccatis prius hostias offerre* Hebr. 7. ver. 26. & 27. ideo ejusdem judicis ore prius hoc loco absolvitur, à quo postea damnatus fuit, ut manifestum fiat non pro suis, sed pro alienis peccatis ipsum mori.

Sed hoc publico judicis testimonio de innocentia rei non patiuntur sibi satisfieri Principes Sacerdotum & Seniores, *accusant enim Christum de multis.* Procul dubio repetiverunt accusationis prioris capita, ac productis falsis testibus eadem probaverunt conati, neque enim fatiari potest livor & impudentia.

dentia, sed Christus ad ea nihil quicquam respondet. Ac quamvis Pilatus ipsum instigaret ad respondendum admonens, ne sibi ipsi suæque saluti pertinaci isthoc silentio desit, tamen ne ad unum quidem verbum amplius illi respondit, adeo ut præses in admirationem raperetur. Pontifices κατηγόρον αὐτὸ πολλὰ accusabant eum multum vel de multis. Ne unum quidam proferre poterant; in quo jure & merito ipsum accusarunt, multa igitur proferunt & capita accusationis vehementer urgent, (utroque enim modo πολλὰ verti potest vel nominaliter vel adverbialiter) ut si non singula, seorsim accepta, tamen omnia simul sumta aliquid proficerent & vel unum ex illis animum iudicis permoveret, ut in damnationem Christi consentiret. Quæ vero fuerint illa multa, colligitur quodammodo ex descriptione Lucae & Johannis, videlicet quod avertit populum, quod prohibuerit tributa dare Cesari, quod dixerit se esse Regem Luc. 23. v. 3. quod commoverit novâ doctrinâ universam Judæam & Galilæam v. 5. quod se Filium Dei fecerit Joh. 19. v. 7. Sed cum accusaretur à Pontificibus verentibus, ne Pilatus, qui publicum innocentie testimonium ipsi dederat, liberum eum dimitteret, nihil respondit. Pilatus provocat eum ad responsionem. Non audis πῶσα σε καὶ μαρτυροῦσι quanta multa adversum te testificantur? ex quo intelligitur, quod falsos testes mercede conductos secum adduxerint Jesus autem non respondit amplius ei ad ullum verbum πῶσα σε καὶ ἐν πῆμα, ne ad unum quidem verbum, inde Præses miratur vehementer, non indignatur, nec hoc Christi silentium interpretatur contemptum sui, sed potius miratur hominem innocentem, sapientem, eloquentem ad accusationes notoriè falsas in capitis periculo tacere, adversariis ex odio & invidia objecta crimina tantoperè urgentibus. Ignorat Pilatus divinam Christi majestatem & nihilominus tantoperè miratur ejus taciturnitatem, quanto magis nobis convenit, qui divinam Christi majestatem credimus, mirari ejus silentium, alapas, flagella, opprobria, crucem &c. sed ut impietas Pontificum hac humanitate Pilati fuit condemnata, ita quoque ipsius admiratio nostram negligentiam ac nostrum stuporem accusat. Orig. tr. 35. in cap. 27. Matth. Miratus est Pilatus constantiam Christi, miratus est videns eum in tranquilla & quietâ sapientie gravitate & inturbabili coram iudicio stare &c. Quomodo verò cum hac assertionem Matthæi ac Marci de omnimodo Christi silentio convenit, quod Johan. 19. v. 11. Christus ad Pilatum dicit: Non haberes potestatem adversum me ullam nisi tibi datum esset desuper, idè qui me tradidit tibi, majus peccatum habet? Respondendum est, Matthæum & Marcum loqui de responso apologetico ad objecta crimina, responsum autem illud, quod apud Johannem sequitur, est potius correctorium & informativum, quam apologeticum vel excusatorium. Item Matthæus & Marcus loquuntur de responso Præsidis dato ad ἡμῶν verbum live accusationem Pontificum, Johannes vero loquitur de re-

sponso Præsidis ad sua verba dato. Quæ verò causa fuerit tam pertinacis silentii ad objecta crimina, expositum est superius in actis coram Pontificibus, Hieron. in c. 27. Matth. statuit, Christum idè non respondisse, ne crimen diluens à Præsede dimitteretur & crucis utilitas differretur. Ambros. in cap. 23. Luc. Quid timeret, qui non ambiret salutem? Salus omnium suam prodit, ut acquirat omnium. Sed plenius dicitur, idè Christum hoc loco constanter tacuisse, 1. quia ea quæ ad præsens negotium erant necessaria, jam ante & ingenuè confessus erat & perspicuè exposuerat. 2. quia noverat Pilato iudici de sua innocentia probè constare, cujus publicum testimonium impetraverat. 3. quæ proferebantur, erant palam falsa, partim notoriæ calumniæ & manifesta mendacia. 4. Pilatus suâ autoritate non poterat furorẽ Judæorum compescere, quomodo igitur Christus operosâ criminum dilutione illos compescere potuisset? non possunt æquo animo ferrè placidam taciturnitatem ac mansuetam patientiam Christi, quomodo æquis auribus excusationem ipsius audirent? 5. Pilatum irrisorem religionis & contemptorem veritatis expertus erat, idè responso ulteriori eum dignari noluit. 6. quæcunque egerat ac dixerat, in publica luce erant gesta & dicta, nullâ igitur excusatione vel declaratione indigebant. 7. voluit hoc silentio testari, se spontè & voluntariè mortem adire, si qui moriuntur inviti, varias solent proferre excusationes & criminum suorum palliationes, sed Christus stans coram Præsede onustus totius mundi peccatis tacet, ut propter peccata sibi imposta sese volentem mori ostendat. Plures causas superius enumeravimus, quæ ad hunc locum referri commodè possunt. Justin. in Dial. cum Tryph. p. 257. ad silentium Christi refert vaticinium Psal. 22. v. 16. Exaruit sicut testa virtus mea & lingua mea ad hæsit faucibus meis. Prepotentis (inquit) verbi ejus vis, quâ semper Phariseos & Scribas questionibus secum altercantes, omnesque adeo in genere Magistros vestros refellebat, inhibitionem habuit, (sive inhibita est) ad exuberantis & validi fontis instar, cujus unda aversa sit, cum conticuit & sub Pilato nemini quicquam respondere in animum induxit, quemadmodum in Scriptis Apostolorum ejus est expressum, uti & illud, quod per Esaiam est promulgatum, fructum efficacem haberet, ubi dicitur Dominus dat mihi linguam, ut novim quando me oporteat verbum proloqui, Esa. 50. v. 4. Hac silentii causa respicit complementum vaticiniorum in V. T. de eo editorum, quorum plura superius sunt allata. Nobis convenit Christi patientiam imitari, sicut pulchrè dicit Chrysost. homil. 84. in Job. ed. gr. Ita non solum hæc verba audias, sed in animo perpetuo serves velim, & cum orbis terrarum & Angelorum Regem à militibus irrisum & verbis & re ignominia affectum & omnia æquo animo tolerantem videris, eum re ipsâ imitare.

Rex veri Jesu, Rex cœli Christe Redemptor
Da, civis regni sim maneamq, tui.

CAPUT CXCII.

CHRISTUS AD HERODEM ABDUCITUR INQVE AULA IPSIUS IRRIDETUR.

LUC. 23. v. 5.

RATIO ORDINIS.

Um audirent Pontifices, Pilatum Christo publicum innocentia testimonium dare, non desistunt a suo proposito, sed repetunt accusationem seditionis, quam confirmant hoc argumento, quod Christus ex Galilæa oriundus in Galilæa primum docere cœperit, jam verò exantectis notum esse, Galilæos ad seditionem maxime proclives esse. Pilatus igitur innocentem esse Christum agnoscens, interim tamen odia Pontificum absolute illius sibi conciliare recusans cogitat viam sibi monstratam esse commodam, devolvendi odiosam hanc Christi causam ad forum alterius, videlicet Herodis, qui erat Galilææ tetrar-

cha, ideoque ad ipsius iudicium videbatur causa hominis Galilæi propriè pertinere. Hac occasione mittitur Christus ad Regem Herodem, qui propter Paschatis festum Hierosolymis eo tempore agebat, quam abductionem Christi ad aulam Herodis solus Lucas describit, neque quicquam apud Evangelistas reliquos occurrit, quod in serie narrationis illi præponi commodè possit. Quod enim collatio Christi cum Barraba, ejusque flagellatio huic Historiæ subjungenda sint, colligitur ex eo, quod Pilatus in explicatione hujus sui consilii ad iudæos dicit: *Misi vos ad Herodem & ecce nihil morie dignum actum est ei, emendatum ergo sive castigatum illum dimittam* Luc. 23. v. 15. & 16.

CHRISTI AD HERODEM ABDUCTIO, EJUSDEMQUE IN AULA HERODIS ILLUSIO,

LUC. 23.

- 5. Οἱ δὲ (ἀρχιερεῖς) ἤπιον, λέγοντες, ὅτι αἰασεῖς τὸν λαὸν διδάσκων καθ' ἑλθῆς τῆς Ἰουδαίας δεξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς ὧδε.
- 6. Πιλάτος δὲ ἀκούσας Γαλιλαίου, ἐπηρώτησε, εἰ ὁ ἀνὴρ τῆς Γαλιλαίας ἐστίν.
- 7. Καὶ ἠτιγνὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστίν, ἀπέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδου, ὃν αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.
- 8. Ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν, ἵνα γὰρ θέλων ἐξ ἑαυτοῦ ἰδεῖν αὐτὸν, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν, καὶ ἠλπίσειν σημεῖον ἰδεῖν ἵνα αὐτὸν γινώσκῃ.
- 9. Ἐπηρώτησεν αὐτὸν ἐν λόγοις ἰκανοῖς αὐτὸς ἵνα εἶδεν ἀπεκρίνασθαι αὐτὸν.
- 10. Ἐισηκέισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνωως κατηγοροῦντες αὐτὸν.
- 11. Ἐξέβλησεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρώδης πρὸς τοὺς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐπέταξε πτερυγίων αὐτὸν ἐσθῆα λαμπρὰν ἀπέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ.
- 12. Ἐγίνοντο δὲ φίλοι, ὅτε Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώδης ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων, πρὸς ἑπιπέχον γὰρ ἐχθροὶ ὄντες πρὸς ἑαυτοῦ.

- 5. At illi (summi Sacerdotes) invalescebant dicentes, commoveret populum, docens per universam Judæam exorsus a Galilæa usque ad hunc locum.
- 6. Pilatus autem audita mentione Galilææ interrogavit, num homo Galilæus esset.
- 7. Et ut cognovit, quod ad Herodis ditionem pertineret, remisit eum ad Herodem, qui & ipse Hierosolymis erat per id tempus.
- 8. Herodes autem viso Jesu gavissus est valde. Tenebatur enim multo jam tempore cupiditate videndi illum, eò quod audiret multa de illo & sperabat se signum aliquod visurum ab eo fieri.
- 9. Interrogabat autem eum multis sermonibus, ad ipse nihil illi respondebat.
- 10. Stabant autem Principes Sacerdotum & Scribae acriter accusantes eum.
- 11. Sprevit autem illum Herodes cum exercitibus suis, cumq; illuisset, indutum veste splendida remisit illum ad Pilatum.
- 12. Et facti sunt amici inter sese Pilatus & Herodes in eodem die, nam antea simul ac inter eos intercesserant.

Exegetis hujus Historia.

Quod discipulis suis prædicit Christus Matth. 10. v. 17. & 18. *Invident vos in Concilia & in Synagogis vestris flagellabunt vos, & ad Præsides ac Reges ducemini propter me, id in seipso omnium piorum*

Confessorum Magistro ac capite prius experiri voluit, siquidem in Historia passionis traditus primum fuit in Concilium Sacerdotum, deinde ductus ad Præsidem Romanum, tandem etiam ad Re-